

YUHANA

Baaru nna kū Yuhana kēē
 Yahaya Da'itekeri kū Yesu ìba káakunō 1:1-1:51
 Yesu yādannenaa 2:1-12:50
 Yesu kunna Yurusalemu 13:1-17:26
 Yesu gana kū a vunaa 18:1-20:31
 Yesu boasuna a ìbanoo 21:1-21:35

Yesu Kirisi suna andunia gūn

¹ Zaa káaku Yā kun, Yā pì kú kū Ludao, Yā pìime Luda ū. ² À kú kū Ludao zaa káaku. ³ Luda pó sǐnda píンki kè a gāime, póke kun kū à kè a sariro. ⁴ A gūnn wèndi kún, akū wèndii pì de gupura ū gbēnōne. ⁵ Gupura pìi dì pu gusiran, akū gusira pì ni le à daalaro.

⁶ Luda gbēke zì a tón Yahaya. ⁷ À sù gupura pìi sèedade ūmē, à gupura pì yā ō gbēnōne, de baadi a náani ke a gāi. ⁸ Akūmē gupura pì ūro, à sù gupura pìi sèedade ūmē. ⁹ Gupura yāpurade kū àdi gu pu gbē sǐnda píンkiné mé àtēn su andunia gūn.

¹⁰ Yā pì kú andunia gūn. Bee kū Luda andunia kè a gāi, andunia dí a dōro. ¹¹ À sù a bēa, akū a gbēnō dí a síro. ¹² Gbē kū ò zè kāao ò a náani kēnō sō, à n̄ gbá zé ò ḡbē Luda néno ū. ¹³ N̄ inaa pì dí bo gbēke aru gūnlō, adi bo mēfutēna ke gōgbē p̄oyeina kīnaaro, Luda mé à n̄ í.

¹⁴ Yā pìi ḡbē bisāsiri ū, à ḡorō pla kè kūoo, akū o a gakuri è, De Luda Né mēn do légelege gakurime, a gbēke kū yāpurao p̄ekereana. ¹⁵ Yahaya a sèedaa kè à p̄utā à pì: Gbē kū ma a yā òon dí, ma pì gbē

kū àten su ma gb̄era demala kū à kun ma ã yāi. ¹⁶ Gb̄ekē pekerēanaa gūn à gb̄ekē kē ó baadine, akū o arubarikaa lè didikōana. ¹⁷ Luda a doka kpàwá Musa gāi, à gb̄ekē kū yāpurao kēwēre Yesu Kirisi gāime. ¹⁸ Gb̄ekē dí wé si Ludale zikiro. Luda Né mèn do légelege kū à kú a De kuru pì mē à tò ò a dō.

*Yahaya Da'itekeri Yesu sèedakenaa
(Mat 3:1-12, Maa 1:1-8, Luk 3:1-18)*

¹⁹ Yuda gbānade kū ò kú Yurusalemuno sa'ori kenɔ kū Levi buri keno zì Yahayaa, akū ò a là ò pì: Díme n ūu? Yā kū à ònínen dí. ²⁰ À òníne súsu, adi yāke uteñnero à pì: Arumasihun ma ūro. ²¹ Akū ò a là ò pì: Díme n ū séé? Iliasumēn ū yá? À wèrmma à pì: Oi! Akū ò èra ò a là dɔ: Annabi zōkōmē n ū yá? À wèrmma à pì: Oi! ²² Akū ò pìne dɔ: Dime n ū sɔ? N owērē de ò gē ò o gb̄e kū ò ó zīnōnē. Deran ntēn o nà n zīda yā musuu? ²³ Akū à pì lákū annabi Isaya ò nà:

Gb̄e kū a kòto dɔ gbárannamme ma ū,
kū àten pi ò zé poro Dikirinē.

²⁴ Gb̄e kū ò n zī pìno sɔ, ò bò Farisino kīnaame. ²⁵ Akū ò a là ò pì: Zaakū Arumasihumē n ūro ke Iliasu ke annabi zōkō, bóyāi ntēni gbēnō da'ite kē? ²⁶ Yahaya wèrmma à pì: Madi gbēnō da'ite kē, ama gb̄ekē kú á té, á a dōro. ²⁷ Àkū mē ani su ma gb̄era, mádi ká mà a kyate bobonero. ²⁸ Yā pìno kē Bētani kū à kú Yoda bara diremē, gu kū Yahaya tēn gbēnō da'ite kēn.

Sāne Bōrō kū Luda kpàa

²⁹ Kū gu dò, Yahaya Yesu è àtèn su a kīnaa, akū à pì: Sānē Bòrō kū Luda kpà à andunia durunna gon dí. ³⁰ Gbē pì yān ma ò yā ma pì, gbē kū àtèn su ma gbera demala, kū à kun ma ã yāi. ³¹ Má a dō yāro, ama ma su, matèn gbēnō da'ite ke de Isarailanō a dō yāime. ³² Yahaya a sèedaa kè à pì: Ma è Luda Nini bò ludambé lán potènē bà, à sù à zòa. ³³ Mádi a dō yāro. Kū Luda ma zī gbēnō da'ite ke, à pìmenē gbē kū ma è a Nini sù à kípaa, àkū mē ani gbēnō da'ite ke kū Nini pìo. ³⁴ Ma abirekū è, akū ma a sèedaa kè kū àkūmè Luda Né ù.

Yesu iba kákun

³⁵ Kū gu dò, Yahaya èra à kú gwe dō kū a iba gbēnōn plano. ³⁶ Kū à Yesu è àtèn gëte, à pì: Sānē Bòrō kū Luda kpàan gwe! ³⁷ Kū iba gbēnōn pla pìnō yā pìi mà, ò bò ò té Yesui. ³⁸ Yesu líté à è ò téai, akū à ní lá à pì: Bón á yeii? Ò pìnē: N be kú mámee, Rabi? Tó pìi pì Dannéri. ³⁹ À wèrmma à pì: À mó à gwa. Akū ò gèe ò gu kū à kun è, akū ò gò kääao zī birea. Ókosi mó siikō taka bà.

⁴⁰ Gbēnōn pla kū ò Yahaya yā mà ò bò ò té Yesui pìnō, ní gbē do bi Simō Pita dakūna Andurume. ⁴¹ À gèe à a vñni Simō lè gĩa, akū à pìnē: O Arumasihi è. Tó pìn òdi pi dō Kirisi. ⁴² Akū à gèe kääao Yesu pì kīnaa. Yesu a gwà tíi à pì: Yuhana né Simōmē n ù. Oni pinne sà Pitamē. Tó pìi pì gbèe.

⁴³ Kū gu dò, Yesu ye à tá Galili bùsun, akū à dà Filipile à pìnē: N témai. ⁴⁴ Filipi pì bi Anduru kū Pitao be wëte Bëtesaida gbëmè. ⁴⁵ Akū Filipi gèe à Natanaeli lè à pì: Gbē kū Musa a yā ò a doka gún, akūsō annabinō a yā ò dō, o a lè. Yusufu né

Yesumε. Nazera gbẽmε. ⁴⁶ Natanaeli pìne: Gbẽ mana ni bo Nazera yá? Filipi pìne: Ñ m̄ n̄ gwa. ⁴⁷ Kū Yesu Natanaeli è àtēn su a kĩnaa, à a yã ò à pì: Isaraila yāpuraden dí, a nèseē manafiki vīro. ⁴⁸ Akū Natanaeli pìne: Ñ ma d̄ mámee? Akū Yesu wèa à pì: Ari Filipi gō gé n̄ sisi, ma n̄ e kaka lí gbáru. ⁴⁹ Akū Natanaeli pìne: Rabi, Luda Némε n̄ ū, Isarailan̄ kíname n̄ ū. ⁵⁰ Yesu pìne: Kū ma ònn̄e ma n̄ e kaka lí gbáru, akū mé à tò n̄ ma náani k̄ yá? Ìni yã zök̄ e de adikñala. ⁵¹ À èra à pìne d̄: Yāpuran̄ maten oáre, áni ludambe e wék̄jana, Luda malaikan̄ niḡ didi Bisásiri Néa òḡ kipaa.

2

Nɔseña zaa Kana

¹ A gɔrɔ aakɔde zĩ òtēn n̄o sé zaa Kana, Galili bùsun. Yesu da kú gwe, ² akū ò Yesu kū a iban̄ sisi nɔse kĩnaa d̄. ³ Kū sèwẽ k̄la, Yesu da pìne: ò sèwẽ vī doro bi. ⁴ Akū Yesu wèa à pì: Bóyái n̄ ma le abireoo? A gɔrɔ dí kámene k̄oro. ⁵ Akū a da pì zíkerin̄n̄e: Lákū ani oáre nà, à ke l̄e. ⁶ Gbè orozān̄n̄ kú gwe mèn suddo Yudan̄ gbàbo'i kábɔn̄ ū. A ken̄ dì í sí lita basiikɔmε, a ken̄ sɔ̄ basuddo. ⁷ Akū Yesu pì zíkerin̄n̄e: À í káká orozā dín̄ pa. Akū ò í káká à pà yérere. ⁸ Akū à pìne: À tó à géo kɔkɔ'orin̄ gbẽ zɔkɔn̄ne sa. Akū ò tò ò gèeone. ⁹ Kū gbẽ zɔkɔ pì í litena sèwẽ ū pì lé k̄e, adi d̄ gu kū à bònlo, ama zíkeri kū ò í pìi tòn̄n̄ d̄. Akū gbẽ zɔkɔ pì ebayao sisi ¹⁰ à pìne: Wẽ nnan̄ òdi kpámma ḡa. Gɔrɔ kū wẽ ten diim̄man òdi su kū a ḡebuo sà. Mɔkɔn̄ sɔ̄, n̄ wẽ nna tò kpekpε. ¹¹ Yesu daboyā káakuden gwe, kū

à kè zaa Kana, Galili bùsun. À tó bò, akũ a ìbanç a náani kè. ¹² Abire gbéra Yesu gèe Kapenamu kũ a dao kũ a dakúnano kũ a ìbanç o, ama odi gorø pla ke gwero.

Yesu kunna Luda ḷnn

(Mat 21:12-13, Maa 11:15-17, Luk 19:45-46)

¹³ Kũ Yudano Vínla dikpe kà kāni, akũ Yesu gèe Yurusalemu. ¹⁴ À è òtèn zùnɔ kũ sãñɔ kũ lukulukuno yía Luda ḷnn, ḡglilinkerinɔn vutena gwe. ¹⁵ Akũ à bàflää tå à pèrnma ò bòtè kũ sãñɔ kũ zùnɔ pínsi. À ḡglilinkerii pìns ḡfákṣa, à n teburunɔ yípa à kòteńne. ¹⁶ Akũ à pì lukulukuyarii pìnsnɛ: À pò pìns séte à boo pínsi. Åsun ma De ḷn ke ete ūro. ¹⁷ Akũ yã kũ à kēna Luda yän díkñna dò a ìbançgu kũ à pì: N ḷn yã ma kũ gbâna manamana. ¹⁸ Akũ Yuda gbânadenɔ a là ò pì: Daboyâ kpaten ïni kewere de ò dɔ kũ n yâ bire këna iko vî? ¹⁹ Yesu wèrnma à pì: À Luda kpé dí wí, mani era mà fute gorø aakɔ dagura. ²⁰ Akũ gbânade pìns pìns: Wè bupla aweesuddon ò kpé pìi bò, akũ mɔkɔn ïni fute gorø aakɔ gûn yâ? ²¹ Ama Luda kpé kũ à a yã òo pìi, a mè yän àtèn o. ²² Kũ Yesu vù bona gan, yã kũ à òo pìi dò a ìbançgu, akũ ò yã kũ à kēna Luda yän sì kũ yã kũ Yesu òo pìo.

Yesu baadi nèsɛ dɔ

²³ Kũ Yesu kú Yurusalemu Vínla dikpe zî ò a náani kè dasi, kũ ò daboyâ kũ à kènɔ è yâi. ²⁴ Yesu dí náani kero, zaakũ à baadi nèsɛ dɔmɛ. ²⁵ Adi ke séto gbëke gbë yã ònëro, zaakũ à yã kũ à kú baadi nèsɛ gûn dɔ.

3

Yesu ku Nikodemuo

¹ Farisi ke kun kū òdi pīnε Nikodēmu. Yuda gbānadenɔ dome. ² À sù Yesu kīnaa gwāani à pīnε: Rabi, ó dō kū mɔkɔn danneri kū à bò Luda kīnaa ū, zaakū gbēke ni fɔ à daboyā kū ndì kēnɔ kero, sé Luda kú kāao. ³ Akū Yesu pīnε: Yāpuran maten onnε, tó adi kε ò èra ò gbē ì dɔ baasiro, ani fɔ àgɔ kpata kū à bò Luda kīnaa dɔro.

⁴ Akū Nikodēmu Yesu là à pì: Oni gbē kū à zī kù i deramεε? Ani era à gε a da nèssε gǔn de à a i dɔn yá? ⁵ Akū Yesu wèà à pì: Yāpuran maten onnε, tó adi kε ò gbē ì kū ío kū Luda Ninio baasiro, ani fɔ à gε kpata kū à bò Luda kīnaa gǔnlo. ⁶ Bisāsiri nē'ina bi mè yāmε, Luda Nini nē'ina bi nini yāmε. ⁷ Nsun tó yā kū ma ònnε bo n sarero, séde ò era ò á i dɔ. ⁸ Ìa dì káká gu kū à yein. Ndì a kīni ma, n̄ dɔ gu kū à bòn ke gu kū àten génlo. Len àdigɔ de lε kū gbē kū Luda Nini a ìio.

⁹ Akū Nikodēmu a là à pì: Yā bire ni sí kε yá? ¹⁰ Yesu wèà à pì: Mɔkɔn Isarailanɔ yādanneri ina akū n̄ abirekū dɔroo? ¹¹ Yāpuran maten onnε, yā kū ó dɔn ótεn o. Yā kū o èe sèedaan ótεn kpá, akū àten gí ó yā síi. ¹² Lákū ma andunia yā òáre nà, akū a gi síi, tó ma ludambε yā òáre, áni sí yá? ¹³ Gbēke dí gε ludambε yāro, tó adi kε Bisāsiri Né kū à bò gwe baasiro. ¹⁴ Lákū Musa mlɛε sè à dɔ musu gbárannan nà, len oni Bisāsiri Né sé ò dɔ musu lε, ¹⁵ de gbē kū àteni a náani kε gɔ wèndi kū àdi lákaro vñ. ¹⁶ Zaakū Luda ye anduniai à kε zɔkɔ, akū à a Né mèn do légelege kpà, de gbē kū àteni a náani kε sún

garo, séde àgō wèndi kū àdi lákaro vī. ¹⁷ Luda dí a Né zī andunia gūn de à yā vute anduniaa yāinlo, de à andunia sura ba a gāi yāimē. ¹⁸ Yā ni vute a náanikériiaro. Yā gīnake à vùte a náanikerisaria kò, kū adi Luda Né mèn do légelege pì náani kero yāi. ¹⁹ Pó kū à tò yā vùte gbēnōaan dí: Gupura sù andunia gūn, akū gbēnō ye gusirai de gupura pila, kū n yākēnanōn vāni yāi. ²⁰ Zaakū yāvānikeri sīnda píni dì zā gupurammē, àdi su gupura kīnaaro, de a yākēnanō sún bo gupuranlo yāi. ²¹ Gbē kū àdi zī kē yāpuraa, àkū mé àdi su gupura kīnaa, de ògō dō kū kunna Luda gūnn à yā pīnō kēn.

Yahaya Da'itekeri Yesu sèedakēnaa

²² Abire gbēra Yesu gèe Yudea bùsun kū a ibano. À gōrō pla kē kūnwo gwe, àten gbēnō da'ite ke. ²³ Yahaya ten gbēnō da'ite ke se zaa Aino, Salimu sare, zaakū í di gwe. Òdigō su a kīnaa, akū àdi n da'ite ke. ²⁴ Zaakū odi Yahaya da kpésiran kòro. ²⁵ Gōrō birea Yahaya iba keno nà ledikpakēnaaa kū Yuda gbānade keo gbàbona yā musu. ²⁶ Akū ò nà Yahayai ò pì: Rabi, gbē kū à kú kūnwo yā Yoda bara dire, kū n a yā òwēre mé àten gbēnō da'ite ke tera, baadi ten gé a kīnaa. ²⁷ Yahaya pínlé: Gbēke dì fō à pōke le à síro, tó adi ke Luda a gbà baasiro. ²⁸ Ákōnō mé á ma sèedadeno ū kū ma pì makūmē Arumasihi ūro. Ma pì Luda ma zī mà done aremē. ²⁹ Nōseri mé à nō vī. Nōseri gbēnna sō àdigō ze a sare àdi sā kpá a yāi, nōseri kòtoo dì a pō ke nna. Len sō ma pōnna kē zōkō lē. ³⁰ Séde àpīi gō kara makū sō màgō lago.

Gbē kū à bò musu

³¹ Gbẽ kũ à bò musu de gbẽ sõnda pínkila. Gbẽ kũ à bò zítẽ bi andunia gbẽmε, andunia yãn àdi o. Gbẽ kũ à bò ludambe sõ de gbẽ sõnda pínkila, ³² àdigõ pó kũ à è kũ yã kũ à màao sèeda ke, akũ gbẽke teni a yã síro. ³³ Gbẽ kũ à a yã sì zéo kũ Luda bi yãpurademε. ³⁴ Gbẽ kũ Luda a zìlì pìi dì Luda yã o, zaakũ Luda a Nini kpàa papanamε. ³⁵ De Luda ye a Néi, akũ à pó sõnda pínkí nàne a òi. ³⁶ Gbẽ kũ àtẽn Né pì náani ke wèndi kũ àdi lákaro vĩ. Gbẽ kũ àtẽn gí a yã mai ni wèndii pì lero, Luda pøfẽ kpé kúame.

4

Yesu kũ Samaria nɔgbẽo

¹ Farisino mà kũ Yesu tẽn gbẽnõ da'ite ke àtẽn ibano le de Yahayala. ² Adi ke Yesu mé àdi n̄ da'ite ke a zídarø, a ibano mé òdi ke. ³ Kũ Yesu yã pìi mà, à fùte Yudea à èra àtẽn tá Galili. ⁴ Kũ àtẽn gé sõ, à kũ à bøte Samaria bùsun. ⁵ Akũ à kà Samaria wëte kũ òdi pi Sika. À zã kũ zítẽ kũ Yakubu kpà a né Yusufuaaoro. ⁶ Yakubu lògɔ́ kú gwe. Yesu tää ò à kpàsa, akũ a vùte lògɔ́ pìi sare. Ifäntẽ kà mìdangura.

⁷ Samaria nɔgbẽ ke sù í tó, akũ Yesu pìne: N̄ ma gba í mà mi. ⁸ A ibano sõ, ò gèe póble lú wëte gún. ⁹ Akũ nɔgbẽ pìi pìne: Yudame n ũ, Samaria nɔgbẽn ma ũ, akũ ntẽn í wé kemaa? Zaakũ Yudano kũ Samariadeno yã dì kõ séro. ¹⁰ Akũ Yesu pìne: Tó n̄ gba kũ Luda dì dañne dõ kũ gbẽ kũ àtẽn í wé kemmao, de mɔkɔmmɛ ñi wé kea à n gba í wèndide. ¹¹ Nɔgbẽ pìi pìne: Baa, n̄ guga vĩro. Lògɔ́ dí sõ a wèe lòkoto. Ñi í wèndide pì le mámeε? ¹² N̄ de ó dizi káaku Yakubula gwεε? Akũ mé à lògɔ́ pìi tòwεre. Apí

a í mì kū a néno kū a pókādeno. ¹³ Akū Yesu pìne: Gbē kū à í díkīna mì, ími ni era à a dème dɔ. ¹⁴ Gbē kū ani í kū mani kpáa mi sɔ, ími ni a de ziki doro. Zaakū í kū mani kpáa ni gɔ a nèseē gūn íséboki í kū ani boṭene wèndi kū àdi lákaro üme. ¹⁵ Akū nɔgbē pìi pìne: Baa, ñ ma gba í pìi, de ími sún ma de mà su í tó la doro. ¹⁶ Yesu pìne: N gé n zā sísi à su leelé. ¹⁷ Nɔgbē pìi wèa à pì: Má gɔ vĩro. Akū Yesu pìne: Kū n pì, ñ gɔ vĩro, n yã ò a zéame. ¹⁸ N zā kè leu sɔɔro, akū gɔgbē kū ñ kú kääao tera bi n zänlo. N yäpura ò. ¹⁹ Akū nɔgbē pìi pìne: Baa, má dɔ sà kū annabiime n ū. ²⁰ Ó dizino donyī kè Ludané kpi dí musu, ákɔnɔ sɔ adì pi Yurusalemu mé à gu kū ò donyī kenne ū. ²¹ Yesu pìne: Nɔgbē, ñ ma yã sí. Gorōke tén su kū áni donyī kε De Ludané kpi dí musu ke Yurusalemu doro. ²² Ákɔnɔ, adì donyī kε Ludané, ama á a dɔro, ókɔnɔ sɔ, odì donyī kene, akūsɔ ó a dɔ, zaakū surabanaa dì bo ókɔnɔ Yudanɔ kīnaame. ²³ Gorō tén su à kà kò, kū donyīri yäpuradeno ni donyī kε De Ludané kū yäpurao kū a Nini gbānao. Gbē bire takanɔn De Luda tén wëte ò donyī kεare. ²⁴ Luda bi ninime, séde gbē kū òdi donyī keneñ ñ donyī kene kū yäpurao kū a Nini gbānao. ²⁵ Akū nɔgbē pìi pìne: Má dɔ kū Arumasihu kū òdi pine Kirisi ni su. Tó à sù, ani yã sǐnda pínki bɔkɔtewere. ²⁶ Akū Yesu pìne: Makū kū maten yã onne, makūmɛ a ū.

²⁷ Gorō birea Yesu ibanɔ sù, ò a lè àten yã o kū nɔgbēo. À bò ñ sare, ama ñ gbēke dí a la bón à yeiro ke bóyai àten yã o kū nɔgbē pìioro. ²⁸ Akū nɔgbē pì a lo tò gwe, à gè wëte gūn à pì gbēnɔnɛ: ²⁹ À mó à gɔgbē ke gwa. À yã kū ma kènɔ òmenɛ pínki. Ke

Arumasihu plime gwεε? ³⁰ Akū ò bòtε wεtε gūn òtεn gε Yesu kīnaa.

³¹ Gōrō birea sō Yesu ibanō pīnε: Rabi, īni pō blero? ³² Akū à pīnε: Má pōble ke vī kū á dōro. ³³ Akū a ibanō kō lāla ò pī: Gbēke sūnε kū pōbleon yá? ³⁴ Akū Yesu pīnε: Ma pōblen gbē kū à ma zī poyenyīnakēna ū ari mà zī kū à dāmēnε mì dε. ³⁵ Ákōnō adì pi mo siikō mé à gō kū pōkēgōrō ni ká. Maten oáre, à wé sē à buranō gwa, zaakū pōnō mà ò kà kēna. ³⁶ Pōkēri tēni a láada le kō, àtēn gbēnō kakara wēndi kū àdi lákaro pō ū, de pōtōri kū pōkēriio pōnna ke leelē. ³⁷ Zaakū yā dílīna bi yāpurame: Gbēke mé àdi pō tō, gbēke kē. ³⁸ Ma á zī pō kē gu kū ádi zī kēnlo. Gbē pāndēnō mé ò zī kē gwe, akū átēni n̄ zī àre ble.

³⁹ Samaria gbē kū ò kú wεtε pīl gūnnō Yesu náani kē dasi yā kū nōgbē pīl ónε yāi, kū à pī à yā kū a kēnō òare pīnki. ⁴⁰ Abire yāi kū ò kà Yesu kīnaa, ò wé kēa à gō kūñwo, akū à kē kūñwo gōrō pla. ⁴¹ Kū Yesu yā ónε, gbē pāndēnō a náani kē dasidasi. ⁴² Akū ò pī nōgbē pīnε: Adi ke yā kū n̄ òwεre yāin o a náani kē adoro. O a yā mà ó zīdāmε, akū o dō sà kū andunia Surabariin a ū yāpura.

Gbānade né werekṣanaa

⁴³ Kū à gōrō pla kē kūñwo, a gbēran à tā Galili, ⁴⁴ zaakū à pī annabi dīgō bēere vī a zīda bùsunlo. ⁴⁵ Kū à kà Galili, Galilidenō gbānake kpài, zaakū ò gēe ò Vīnla dikpē Yurusalemumε, akū ò yā kū à kē dikpē pī zīnō è pīnki. ⁴⁶ Akū Yesu èra à gēe Kana, gu kū à í lītē sèwē ū. Bùsu gbānade ke kú gwe, a nēgōgbē ten gyā ke zaa Kapenamu. ⁴⁷ Kū à mà Yesu bò Yudea à sù Galili, akū à gēe a kīnaa à wé kēa à gē

a né werekõa, zaakū a kú ga léi. ⁴⁸ Akū Yesu pìne: Tó adi ke a daboyānō kū yābonsareno è baasiro, áni ma náani kero. ⁴⁹ Akū gbānade pìl pìne: Baa, ñ mó ari ma né kpé à ga. ⁵⁰ Yesu pìne: N tá be. N né ni garo. Gōgbē pì yā kū Yesu ònees sì, akū à dà zén. ⁵¹ Gōrō kū à té zén, à dàkaré kū a zìrinō, akū ò pìne a né kun. ⁵² Akū à n lá à pì: Gōrō kpate takan à kè sànaa? Akū ò pìne: Gĩa fānantē mò do zakan mèwāna pìl këa. ⁵³ Akū de pìl dò kū gōrō kū Yesu òaré kū a né ni garon gwe. Akū ò a náani kè, àpii kū a bedeno ní píngki. ⁵⁴ Seeda plade kū Yesu kè bona Yudea suna Galilin gwe.

5

Gyāre werekõana íkpakia

¹ Abire gbera Yudanō dikpε ke kà, akū Yesu èra à gèe Yurusalemu. ² Íkpaki kú gwe Sā Géki sare, kū òdi pi Bēteseda kū Eberu yāo. Íkpaki pì kámmaboki vī leu sōro, ³ gyāreno dìgō wútēnan dasidasi, vñnanō kū erenō kū gbē kū ní mègu fēfēnanō. ⁴⁻⁵ Gōgbē ke kú gwe àten gyā ke à kà wè bupla plansari. ⁶ Kū Yesu a è wútēna gwe, à dò kū àten gyā ke a giì kè manamana, akū à pìne: N ye nìgō aafia yá? ⁷ Akū gyāre pìl wèa à pì: Mare, má gbēke vī à ma da í gūn gōrō kū à yìgāro. Tó maten gé gēn, gbē pānde dì gīnake à gē ma ãmē. ⁸ Yesu pìne: N fute ñ zε, ñ n pè sé ñ tāa o. ⁹ Gwe gōnō gōgbē pìl aafiaa lè. À a pèe sè à tāa ò. Gōrō pì bi kámmabogorō zīmē, ¹⁰ akū Yuda gbānadenō pì gōgbē kū à wèrekõa pìne: Kámmabogorō zīn gbāra. À zé vī nìgō n pè senaro. ¹¹ À

wè́mma à pì: Gbẽ kũ à ma gba aafia mé à òmene
mà a pè sé mà ták o. ¹² Akú ò a là ò pì: Dí mé à
pìnne ñ n pè sé ñ ták oo? ¹³ Gbẽ kũ à wèrekšaa pì dš
tó dínlo, zaakú Yesu gëtē pari kũ ò kú gwén̄ téme.
¹⁴ Abire gbéra Yesu a lè Luda ḡnn, akú à pìne: Ñ ma,
n aafiaa lè. Ñsun durunna ke doro, de yã kũ à vāni
de abirekúla sún n le doro yái. ¹⁵ Akú gõgbẽ pì gëe
à ò Yuda gbánaden̄ne kũ Yesu mé à tò a aafiaa lè.

¹⁶ Akú gbánade pìno wé tà Yesua, kũ àdi yã bire
takan̄ ke kámmabogor̄ zí yái. ¹⁷ Akú Yesu wè́mma à
pì: Ma De dìḡ zí ke kámmabonaa sarime, len maten
ke le se. ¹⁸ Yã bire yái gbánade pìno ten Yesu wéte
ò a dë de káakula. Adi ke kũ àdi kámmabogor̄ zí yã
daro ado yänlo, kũ àdi pi Ludame a De ū, àten sára
kpá kũ Ludao yái.

Luda Né ikoo

¹⁹ Yesu èra à wè́mma à pì: Yápuran maten oáre,
Luda Né dì fō à yâke ke kũ a zída gbánaoro, sé yã
kũ à è a De ten ke baasiro, zaakú yã kũ a De dì ke
píni, àkúme a Né pì dì ke se. ²⁰ Zaakú De Luda
ye a Néi, àdi yã kũ àdi ke píni mōne. Ani yã kũ
a zókó de abirekúla mōne, ani bo á sare. ²¹ Lákú
De Luda dì gèn̄ vu à wèndi kpárm̄ma nà, len a Né
dì wèndi kpá gbé kũ à yein̄a le. ²² De Luda dì
yâkpate ke kũ gbékeoro, à yâkpatekena gbána píni
kpà a Néa, ²³ de baadi bëere li a Néne, lákú òdi li
De Ludane nà. Gbẽ kũ àten bëere li Luda Nénero,
ade ten bëere li a De kũ à a zìinero. ²⁴ Yápuran
maten oáre, gbẽ kũ àteni ma yã ma, akús̄ àten
gbẽ kũ à ma zí náani ke, ade wèndi kũ àdi lákaro
vñ. Yã ni vutearo, ade bò gan à gë wèndii gúmm̄e.

²⁵ Yāpuran maten oáre, gōrōke ten su à kà kò, kū gènɔ ni Luda Né kòto ma, n̄ gbē kū ò mànɔ ni vu.
²⁶ Lákū De Luda wèndikpammana gbāna vī nà, len à wèndikpammana gbāna kpà a Néa le dɔ. ²⁷ À yākpatekēna gbāna kpàa dɔ, kū à de Bisāsiri Né ū yāi. ²⁸ Ásun tó abirekū bo á sarero, zaakū gōrōke ten su kū gè kū ò kú mira gūnnɔ ni a kòto ma ²⁹ ò bōte n̄ pínsi. Yāmanakerinɔ ni vu ò gē wèndii gūn, yāvānikerinɔ sɔ yāvutemmanaa gūn. ³⁰ Madì fɔ mà yāke ke kū ma zīda gbānaoro. Madì yākpate ke lákū à òmene nàmē, madì yākpate ke a zéa, zaakū madì ma zīda pɔyeina wetero, sé gbē kū à ma zī pì pó.

Yesu iko sèedadeno

³¹ Tó má de ma zīda sèedadade ū, de ma yā náani vīro. ³² Sèedadade pānde kun kū àdi ma yā o, má dɔ kū ma yā kū àdi o náani vī. ³³ Bee ákɔnɔ, a gbēnɔ zì Yahayaa, akū à yāpura òáre. ³⁴ Mádi mè kpá bisāsiri sèedakenaaaro, maten i abirekū oáre de à le à bo zia yāime. ³⁵ Yahaya de lán fitila kū à nana àten gupura kū bà, akū a we à pɔnna kè a gupurai gōrō pla. ³⁶ Yā kū De Luda dàmene mà kēnɔ, kū maten ke pìnɔ deáre sèeda ū, kū De Luda mé à ma zī. Ma sèedaa pì de Yahaya pólā. ³⁷ Ma De kū à ma zī ma yā ò dɔ. Ádi a kòto ma zikiro, ádi wé ke siikɔ kāaoro, ³⁸ a yā dí vuteki le á swèe gūnlo, kū áten gbē kū à a zì náani kero yāi. ³⁹ Adì mè kpá Luda yā kyókēnaaa, zaakū adìgɔ da gwen áni wèndi kū àdi lákaro len. Ma yān takada pì ten o sɔ, ⁴⁰ ama áten gí su ma kīnaai de à wèndii pì le. ⁴¹ Maten sáabu wete bisāsiri kīnaaro, ⁴² ama má á dɔ, má dɔ kū á ye Ludairo. ⁴³ Ma su kū ma De tóo, akū ádi ma síro.

Tó gbẽ pãnde sù kũ a zĩda tó, áni a sí. ⁴⁴ Lákũ adì sáabu wëtekõa nà, ama adì sáabu wëte Luda mèn do légelegea lero, áni ke dera à ma yã síi? ⁴⁵ Àsungõ da makũ mé mani gé kũ á yão ma De kïnaaro, Musa kũ á wé dɔi mé ani gé kũ á yão. ⁴⁶ Tó a Musa yã sì, de a ma yã sì se, zaakũ ma yän à kë Luda yän. ⁴⁷ Kũ ádi yã kũ à kë Luda yãnnõ síro, áni ke dera à ma yã síi?

6

*Pýblekpana gõgbẽ gbẽnõn dûbu sçoronõa
(Mat 14:13-21, Maa 6:30-44, Luk 9:10-17)*

¹ Abire gbëra Yesu bikù Galili sèbe kũ òdi pi dɔ Tiberia bara. ² Gbẽnõ gõ téi dasidasi, kũ ò a daboyãnnõ è deran àtèn gyârenõ werekõana yãi. ³ Akü Yesu dìdi à vùte sìsñi musu kũ a ìbanõ. ⁴ Yudanõ Vînla dikpε kà kâni. ⁵ Kû Yesu wé sè musu, à è gbẽnõ ten su a kïnaa dasidasi, akü à Filipi là à pì: Mákpan óni pýble lún de gbẽnõ blee? ⁶ À abirekû ò de à Filipi yõ à gwa yâime, zaakũ à dɔ lákũ áni ke nà. ⁷ Akü Filipi wèa à pì: Andurufu ògɔ mèn wàa do burodii, bee tó ò è'ε baadine fítifiti, ani móímmaro. ⁸ A ìbanõ do Anduru, Simõ Pita dakûna pìne: ⁹ Négõgbẽ ke kú la, à burodi araga vĩ mèn sçoro kû kpò fítinnanc mèn pla. Bón abirekû ni ke pari díkñanõnõe? ¹⁰ Yesu pì: À gbẽnõ vutevute. Sèla di gu pìn, akü ò vùtevute. Gõgbẽnõ kà gbẽnõn dûbu sçoro takâ. ¹¹ Yesu burodii pìn sè à arubarikaa dàn, akü à kpàateté gbẽ kû ò vutenaa pìnõnõe lákû ò yei nà. Lèn à kpò kpàímma le dɔ. ¹² Kû ò kâ ó pínsi, à pì a ìbanõnõe: À a kpara kû à gò séte pínsi, de a ke sún ke pâro. ¹³ Akü ò burodi mèn sçoro kû ò sòò pì

kpara kū ò ḡñno sète tānko kuri aweepla pà. ¹⁴ Kū ò daboyā kū Yesu kèe pìi è ò pì: Gbē pì bi annabi kū àtēn su andunia gūmmē yāpura. ¹⁵ Yesu d̄ kū ò ye ò su ò a kū ò a ká kína ū kū gbānaomē, akū à gōñne gwe à èra à dìdi sisii musu ado.

*Yesu tā'a'ona sèbe la
(Mat 14:22-27, Maa 6:45-52)*

¹⁶ Kū ɔkɔsi kè, a ìbanɔ gèe sèbeε bara. ¹⁷ Akū ò ḡé gó'ite gūn, òtēn bikū sèbeε pìi bara dire Kapenamu kpa. Gu ḡinaké à sì Yesu dí ká n̄ kínaa kòro. ¹⁸ Zàga'la gbāna kàka, akū í ten fute. ¹⁹ Kū a ìbanɔ gó lì ò kà kiloo sɔɔro ke suddo taka bà, akū ò Yesu è àtēn tāa o íla, àtēn na n̄ gói, akū vīna n̄ kū. ²⁰ Akū à pìñne: Makūmē, àsun tó vīna á kūro. ²¹ Ò wènè à ḡé gó gūn, akū gó pìi kà gu kū òtēn gén ḡñno.

Gbēnɔ Yesu wētenaa

²² Kū gu dò pari kpé zena sèbeε bara dire. Ò d̄ kū gó'ite kú gwe yā mèn dome, Yesu sɔ adi ḡé gó pìi gūn kū a ìbanro, ò tà n̄tēnemē. ²³ Kū à kè saa gó'ite pāndenɔ bò Tiberia, ò sù gu kū kāni kū gu kū ò burodii sònwo, kū Dikiri sáabu kpà à làka. ²⁴ Kū pari pìi è àpii ke a ìbanɔn kú gwe doro, ò ḡé gó pìñ gūn ò gèe a wēte Kapenamu.

Yesumē pōble kū àdi n̄ ká wēndiia û

²⁵ Kū ò a è sèbeε bara gwe, ò pìñne: Rabi, n ka la bōrēe? ²⁶ Yesu pìñne: Yāpuran maten oáré, átēni ma wēte burodi kū a sò a kā yāimē, adi ke daboyā kū a ènɔ yāinlo. ²⁷ Àsun zī ke pōble kū àdi láka yāiro, sé pōble kū àdi n̄ ká wēndi kū àdi lákaroa. Bisāsiri Né

mé ani á gba póble pìi, zaakū àpiin De Luda a sèedaa kèa.

²⁸ Akū ò a là ò pì: Deran óni ke nà ò yā kū Luda ye ò ke kεe? ²⁹ Yesu wèmma à pì: Yā kū Luda ye à kεn dí: À gbē kū à a zì náani ke. ³⁰ Ò pìne: Daboyā kpaten ìni kewere, de ò le ò n náani kεe? Yā kpaten ìni kεe? ³¹ Ó dizinɔ mana blè gbárannan lákū ò kè Luda yān nà ò pì: A póble kū à bò musu kpàrma ò blè. ³² Akū Yesu pìne: Yāpuran mateñ oáre, adi ke Musa mé à póble kū à bò musu kpáawaro. Ma De mé àdi póble yāpurade kū à bò musu kpáawa. ³³ Póble kū Luda kpà pìin gbē kū à bò musu àdi wèndi kpá anduniaa û.

³⁴ Ò pìne: Mare, ñgɔ póble bire taká kpáwá gorɔ sǐnda píngki. ³⁵ Akū Yesu pìne: Makúmc póble kū àdi ná ká wèndiia û. Nà ni gbē kū à sù ma kínaa dero, ími ni ma náanikeri de zikiro. ³⁶ Bee kū abireo lákū ma òáre nà, bee kū a ma e, ádi ma náani kero. ³⁷ Gbē kū ma De kpàma ni su ma kínaa, mani pé gbē kū à sù ma kínaaa zikiro. ³⁸ Adi ke ma zída poyenyína yāin ma bo musu ma suro, gbē kū à ma zí pómé. ³⁹ Pó kū gbē kū à ma zí pì yein dí: Màsun tó gbē kū à kpàmanɔ ke sátero. À ye mà ní fute gorɔ kpède zí. ⁴⁰ Zaakū pó kū ma De yein dí: Gbē kū à wé pè a Néa, akúsɔ àteni a náani ke gɔ wèndi kū àdi lákaro vĩ, má a vu gorɔ kpède zí.

⁴¹ Akū Yuda gbánadenɔ zuka kài, kū à pì ákāamε póble kū à bò musu û yāi. ⁴² Ò pì: Gbē pì bi Yesu Yusufu nénloo? Ó a de kū a dao dɔ̄ bi! Akū àten pi a bo musumε. ⁴³ Yesu pìne: Ásun zuka káro. ⁴⁴ Gbēke ni fɔ̄ à su ma kínaaro, tó adi ke ma De kū à ma zí a sisi baasiro, mani a fute gorɔ kpède zí.

45 À këna annabino takada gũn ò pì: Luda mé ani yã da baadine. Gbë kū à De Luda yã mà, aküsõ à a yã dà, àkù mé àdi su ma kïnaa. **46** Adi ke gbëke De Luda è kū wéonlo. Gbë kū à bò a kïnaa mé à a è ado. **47** Yäpuran maten oáre, ma náanikérii wèndi kū àdi lákaro vñ. **48** Maküme póble kū àdi ní ká wèndiia ü. **49** Á dizinö mana blè gbárannan, bee kū abireo ò gäga. **50** Póble kū àdi bo musu sõ, tó gbë blè, ani garo. **51** Maküme póble wèndide kū à bò musu pì ü. Tó gbë adi blè, anigõ kun goró sïnda pínsi. Póble kū mani kpámmame ma mèbaasi ü, de andunia gõ wèndi vñ yai.

52 Akú gbänade pïno ten lékpakõa ke kú kõo ò pì: Gbë pì ni fõ à a mèbaasi kpawá ò són yá? **53** Akú Yesu piñne: Yäpuran maten oáre, tó ádi Bisásiri Né mèbaasi só a aru miro, ánigõ wèndi vïro. **54** Gbë kú àdi ma mèbaasi só à ma aru mi wèndi kú àdi lákaro vñ. Makú mé mani a fute goró kpede zí. **55** Zaakú ma mèbaasi bi póble yäpurame, ma aru bi pómima yäpurame. **56** Gbë kú àdi ma mèbaasi só à ma aru mi kú ma gũn, makú sõ má kú a gũn. **57** Lákú De Luda Wèndide ma zí, aküsõ má kun a yai nà, len gbë kú àdi ma mèbaasi só nigõ kun ma yai le. **58** Póble kú à bò musun gwe. À de lán póble kú á dizinö blè ò gà bàro. Póble bire bléri nigõ kun goró sïnda pínsime. **59** Yesu yã birenö ò goró kú àten yã dañne Kapenamu aduakekpemme.

Yesu iba kenö borukpemaa

60 Kú a ibano yã pìi mà, ní gbë dasidenö pì: Yã gbäname, dí mé ani abirekú fõo? **61** Yesu dì a swëe gũn kú a ibano ten zuka ká yã pìi musu, akú à piñne:

Yā pì t̄eni á fu yá? ⁶² Tó a è Bisāsiri Né fùt̄e àt̄en tá gu kū a kun yā s̄s bi? ⁶³ Luda Nini m̄é àdi wèndi kpármma, mèbaasi bi pókenlo. Yā kū ma òáreñom̄e Luda Nini kū àdi n̄ ká wèndiia yā ū. ⁶⁴ Ama á gbéken̄o t̄eni ma náani kero. Zaakū Yesu gbē kū òt̄eni a náani keron̄o d̄ zaa káaku kū gbē kū ani a kpárm̄ao. ⁶⁵ Akū à pì d̄: Abire yāin ma òárc, gbéke ni f̄s à su ma kīnaaro, séto De Luda a gbà zé.

⁶⁶ Zaa ḡor̄o birea a ìba keno bòru kpeo dasidasi, òdi téi doro. ⁶⁷ Akū Yesu a ìba gbén̄on kuri aweeplano là à pì: Á ye à tá sen yá? ⁶⁸ Sim̄o Pita wèa à pì: Dikiri, dí kīnaan óni génn? N̄ wèndi kū àdi lákaro yā v̄i. ⁶⁹ O n náani k̄e, o d̄ kū Luda gbē kū à kú adonam̄e n ū. ⁷⁰ Yesu piñne: Á gbén̄on kuri aweepla dín̄on ma sèroo? Bee kū abireo á gbē mèn do bi ibilisiime. ⁷¹ Yudasi, Sim̄o Isikarioti nén à téa. Ákum̄e gbén̄on kuri aweepla pìno doke kū ani a kpárm̄ma ū.

7

Yesu kū a dakūnan̄o

¹ Abire gbéra Yesu ḡe Galili w̄et̄e kū w̄et̄eo, zaakū à ye à kure Yudearo, kū Yuda gbānadeno t̄eni a w̄et̄e ò a d̄e yāi. ² Yudano Kutad̄ona dikpe kà kāni, ³ akū a dakūnan̄o pìne: N̄ fute la n̄ gé Yudea, de n̄ ìba kū ò kú gweno yā kū nt̄en keno e se. ⁴ Tó gbē ye à tó bo, àdi a yāno k̄e utenaro. Lákū nt̄en yā dín̄o tak̄a k̄e nà, n̄ n z̄ida m̄o anduniane. ⁵ Bee a dakūna pìno dí a náani kero. ⁶ Akū Yesu piñne: A ḡor̄o dí kámene k̄oro. Ákōno s̄s á zé v̄i ḡor̄o s̄inda píni. ⁷ Andunia ni we à zāáguro, ama à zāmagu kū madì pi a yākēna vāni

yāi. ⁸ À gé dikpékékia, maten géro, zaakū a goró dí kámene kòro. ⁹ Kū à yā pì ò, akū à gò Galili.

Yesu gëna Kutadɔna dikpën

¹⁰ Kū a dakūna pìno gèe dikpékékia, gbasa à gèe. Adi gé gbénɔ wáraro, à gèe asiri gümme. ¹¹ Yuda gbánadenɔ teni a wetε dikpékékia ò pì: Àpi kú máa? ¹² Pari gún òten yā o kpánikpáni a musu manamana. Gbēkenɔ pì: Gbē maname. Gbēkenɔ pì: Oi, àten gbénɔ sàtème. ¹³ Gbēke dí a yā o gupuraaro, kū òten vīna ke gbánade pìnɔnè yāi.

¹⁴ Kū dikpε kà a dagura, Yesu gèe Luda ḥnn, àten yā dańne. ¹⁵ A yā bò gbánade pìno sare ò pì: Gbē kū adi kyó kero mé à takada dɔ le yá? ¹⁶ Akū Yesu pínne: Yā kū madì dańne bi ma zīda yānlo, gbē kū à ma zī yāmè. ¹⁷ Gbē kū à ye à ze kū Luda poyenyinakenaao nigɔ dɔ tó ma yādannèna de Luda pō ū, kesɔ ma zīda yān maten o. ¹⁸ Gbē kū àdi a zīda yā o ten wetε à tó bomè. Gbē kū àdi wetε à gbē kū à a zī tó bo náani vī, manafiki kú a gúnlo. ¹⁹ Musa dí doka daáreroo? Á gbēke yā pì kūna sɔro. Bóyāi àten wetε à ma dεe?

²⁰ Akū gbénɔ pínne: N tāna vīmè. Dí mé àten wetε à n dεe? ²¹ Yesu pínne: Daboyā mèn don ma kè, akū à bò á píñki sare. ²² Musa tɔzɔyā dàáre, akū adì tɔ zɔ kámmabogorɔ zī. Ase adi ke Musa kīnaan à nàanol, à bò á dizi káakunɔ kīnaamè. ²³ Lákū òdi tɔ zɔ néne kámmabogorɔ zī nà de òsun bo Musa doka kpéro yāi, à kè dera á pɔ fénamai, kū ma gbē gbà aafia swáswa kámmabogorɔ zī? ²⁴ Àsun yā gwa lákū á wé ten e nàro. À yā gwa a zéa.

Kékékɔana Yesu yāi

²⁵ Akū Yurusalemudeno pì: Gbē pì bi gbē kū òtēni a wete ò a dēnloo? ²⁶ À gwa, àten yā o gupuraa, akū gbēke dí yā liaro. Gbānadeno a dō Arumasihu ū yāpuran yá? ²⁷ Ó dō gu kū gbē dí bòn. Tó Arumasihu sù, onigō dō gu kū à bònlo. ²⁸ Abire yai gorō kū Yesu ten yā dañne Luda ḥnn, à pütā à pì: Á ma dō, akūsō á dō gu kū ma bon. Ase mádi su kū ma zīdaoro. Gbē kū à ma zī bi yāpurademe, akū á a dōro. ²⁹ Má a dō, zaakū ma bo a kīnaame, àkū mé à ma zī.

³⁰ Akū òtēni a wete ò a kū, ama gbēke dí ḥ naaro, zaakū a gorō dí papa kōro. ³¹ Zàa gūn ò Yesu nāani kè dasi ò pì: Tó Arumasihu sù, ani daboyā ke dasi de a kū gbē dí kēlan yá?

Dogarinō zīna ò Yesu ku

³² Kū Farisino mà òtēn yā o kpānikpāni zàa gūn a yā musu, akū sa'orikino kū Farisi pìnō dogarinō zì ò a kū. ³³ Akū Yesu pì: Ma kunna kāáo gò fíti, mani gbasa mà tá gbē kū à ma zī kīnaa. ³⁴ Áni ma wete à kuramai, zaakū áni fō à gé gu kū má kunlo.

³⁵ Akū gbānade pìnō ten kōlala: Mán à ye à gén kū óni kuraii? À ye à gé ó gbē kū ò fàkṣa Giriki bùsunō gūn kīnaa de à yā da Giriki pìnōnen yá? ³⁶ Yā kū à òo pìi mì de deramee? Kū à pì óni a wete ò kuraai akūsō gu kū á kun óni fō ò gé gwero.

Íku àdi n̄ ká wèndiia

³⁷ Dikpe gorō kpēde zōkō zī Yesu fute à pütā à pì: Gbē kū ími tēni a dē à mó ma kīnaa à í mi, ³⁸ gbē kū àteni ma nāani ke sō, íku àdi n̄ ká wèndiia nigō bàà lé zaa a nèseee gūn lákū ò kē Luda yān nà. ³⁹ À yā

dí ò Luda Nini kū gbē kū òtēni a náani kēnō ni sí yā musumē. Ò Luda Nini pì vī gīaro, kū Yesu dí gīnake à tó bo kòro yāi.

Gbēnō kēkēkōana Yesu yāi

⁴⁰ Kū gbēnō yā pìi mà, gbēkenō pì: Gbē díkīna bi annabii píime yāpura. ⁴¹ Gbēkenō pì: Gbē díkīna bi Arumasihumē. Ama gbēkenō pì: Arumasihiu ni bo Galili sō yá? ⁴² Ò kē Luda yān ò pì, Arumasihu bi Dauda burime, ani bo Dauda bē wētē Bētilihamumē. ⁴³ Akū gbēnō kēkēkōana Yesu yāi. ⁴⁴ Ñ gbēkenō ye ò a kū, ama gbēke dí o naaro.

Yuda gbānadēnō dì Yesu náani kēro

⁴⁵ Akū dogarino èra ò tà sa'orikinōa kū Farisino. Akū ò ní lá ò pì: Bóyái ádi a kū a su kāaoroo? ⁴⁶ Dogari píno wèémma ò pì: Gbēke dí yā o lán gbē díkīna bà zikiro. ⁴⁷ Akū Farisino píñne: À á likara sen yá? ⁴⁸ Gbānade ke Farisi ke a náani kēn yá? ⁴⁹ Pari bire Luda yā dōro, Luda lé kēnñemē. ⁵⁰ Nikodēmu kū à gèe Yesu kīnaa yā bi gbānade píno dokemē. À píñne: ⁵¹ Ó doka gūn ò pì, òsun yā da gbēla a yā manaa sariro ke yā kū à kē dōnaa sariro. ⁵² Ò píñne: Galili gbēmē n ū se yá? Ñ tàasi ká nì gwa. Íni e kū annabi ke dì bo Galiliro. ⁵³ Akū baadi tà a bēa.

8

Nɔgbē kū ò kù zinakēnaa gūn

¹ Yesu gèe Kùkpē sīsīgērēei. ² Kū gu dò gōnō, à èra à gèe Luda ñnn. Gbē sīnda píñki sù a kīnaa, akū à vütē àtēn yā dañne. ³ Akū ludayādannērinō kū Farisino

sù a kīnaa kū nɔgbē kū ò kū zinakənaa gūn, ò a zè zàa gūn ⁴ ò pì Yesunε: Danneri, ò nɔgbē díkīna kū kū gɔposeo wədewε. ⁵ Ó doka gūn Musa dīte ò nɔgbē dí taka pápa kū gbèeo ò a dəmε. N è dera sɔɔ? ⁶ Ó abirekū ò de ò a yɔ ò gwa ò le ò yā daala yāime. Akū Yesu nàtε àtεn ɔgbε kē zītεa. ⁷ Kū ò kpé òtεni a lala, akū à a mìi sè lei à pìñne: Á gbē kū adi durunna kε zikiro a pá kū gbèeo káaku. ⁸ Akū à èra à nàtε àtεn ɔgbε kē zītεa dɔ. ⁹ Kū ò mà lε, akū ò fàkɔa dodo səna zaa gbē zɔkɔnɔa. Akū ò Yesu tò ado kū nɔgbē pìo. ¹⁰ Akū à èra à a mìi sè lei à pìñne: Nɔgbē, ò tà máa? Odi yā danla doroo? ¹¹ Nɔgbē pìi wèa à pì: Baa, ní gbèke kú la doro. Akū Yesu pìñne: Makū se, mani yā danlaro. Ñ gé. Zaa gbāra ñsun durunna kε doro.

Yesumε gupura ü andunianε

¹² Akū Yesu yā ò gbēnɔne dɔ à pì: Makūmε gupura ü andunianε, gbē kū à témai nigɔ kú gusiran doro, gupura kū àdi ní ká wèndiian ade nigɔ vī.

¹³ Akū Farisinɔ pìñne: Ñ de n zīda sèedade ū, n yā náani vīro. ¹⁴ Akū Yesu wèrmma à pì: Bee tó mateni ma zīda yā o, ma yā náani vī, zaakū má dɔ gu kū ma bon kū gu kū maten tánwo. Ákɔnɔ sɔ, á gu kū ma bon kū gu kū maten tánwo dɔro. ¹⁵ Átεni ma taari e bisāsirikemme. Mádi gbèke taari e sɔro. ¹⁶ Tó ma gbē taari è sɔ, taari' enaa pìi nigɔ náani vī, zaakū má kú madoro, ma De kū à ma zī kú kūmao. ¹⁷ À kú á doka takadan ò pì, sèedade gbēnɔn planɔ yā mé à náani vī. ¹⁸ Makūmε ma zīda sèedade ū. Ma De kū à ma zī bi ma sèedademe dɔ.

¹⁹ Akū ò a là ò pì: N de kú máa? Yesu wèrmma à pì: Á ma dɔro, akūsɔ á ma De dɔro. Tó a ma dɔ, de

a ma De dõ. ²⁰ Yesu yã bire ò ḡodakia, gɔrɔ kũ àten yã dańne Luda ḡon gūmme. Odi a kūro, zaakū a gɔrɔ dí papa kòro.

Áni fɔ à gé gu kū maten tánlo

²¹ Akū Yesu pińne dɔ: Maten tá, áni ma wete, ama áni ga á durunna gūmme. Áni fɔ à gé gu kū maten tánlo. ²² Akū gbānade pińo pì: À pì óni fɔ ò gé gu kū áten tánlo. Ani a zida den yá? ²³ Akū Yesu pińne: Zite la gbēnɔn á ū, musu gbēn ma ū. Andunia díkñna gbēnɔn á ū, andunia díkñna gbēn ma ūro. ²⁴ Abire yain ma pláre áni ga á durunna gūmme. Tó ádi sí kū makūmē gbē kū má de a ū ūro, áni ga á durunna gūmme.

²⁵ Akū ò a là ò pì: Díme n ūu? Yesu wèmma à pì: Gbē kū ma òáre zaa kákun ma ū. ²⁶ Má yã vĩ dasi mà o á musu mà yã daoála. Gbē kū à ma zī bi yāpurademe, yã kū ma mà a kīnaan madì o anduniane.

²⁷ Odi dõ kū De Ludan à téaro, ²⁸ akū Yesu pińne: Tó a Bisásiri Né sè a dò musu, gbasa à dõ kū makūmē gbē kū má de a ū ū. Madì yāke ke kū ma zidaoro, yã kū ma De dàmenen madì o. ²⁹ Gbē kū à ma zī kú kūmao, adi ma tó madoro, zaakū madìg yã kū àdi káagu ke gɔrɔ sǐnda píngki. ³⁰ Gɔrɔ kū Yesu ten yã pińo o, ò a náani kè dasi.

Zidadenɔ kū zònɔ

³¹ Akū Yesu pi Yuda gbānade kū ò a yã sìnɔne: Tó á ma yã kūna, ánígɔ de ma ibanɔ ū yāpura. ³² Ánígɔ yāpura dõ, yāpura pì ni tó à gɔ á zida vĩ.

³³ Akū ò pińe: Ibrahī burin ó ū, ódi zò ble gbēkené zikiro. Akū ntén pi óni gɔ ó zida vĩ yá? ³⁴ Yesu

wèrmma à pì: Yāpuran maten oárε, gbē kū àdi durunna ke bi durunna zòomε. ³⁵ Zò kun ḡn gbē ū gɔrɔ sǐnda píñkiro, ḡn né mé à ḡn gbē ū gɔrɔ sǐnda píñki. ³⁶ Tó Luda Né á bo zòblenan, áni gō á zǐda vĩ yāpura. ³⁷ Má dō kū Ibrahī burin á ū, ama átēni ma wēte à ma dε kū ma yā kú á nèseε gǔnlo yāi. ³⁸ Yā kū ma è ma De kīnaan maten o, yā kū a mà á de kīnaan átēn ke.

³⁹ Akū ò pìnε: Ibrahīmε ó de ū. Akū Yesu pìnε: Tó Ibrahī nénɔn á ū, de a Ibrahī dà sète. ⁴⁰ Tera sà átēn wēte à ma dε, makū kū ma yāpura kū ma mà Luda kīnaa ðáre. Ibrahī dí yā bire takā kero. ⁴¹ Átēni á de yākēna kēmε. Akū ò pìnε: Nɔ yìgisaride nénɔn ó ūro. De mèn don ó vĩ, àkūmε Luda ū. ⁴² Yesu pìnε: Tó á den Luda ū, de á yemai, zaakū Luda kīnaan ma bon ma su. Mádi su kū ma zǐdaoro, àkū mé à ma zī. ⁴³ À kè dera ádi ma yā dòrɔ dɔroo? Kū adì fɔ à ma yā dòrɔ dɔro yāimε. ⁴⁴ Á de Ibilisi pón á ū, a pɔyeinaan á ye à kε. Gbēderiin a ū zaa káaku, àdi ze kū yāpuraoro, kū yāpura kú a nèseε gǔnlo yāi. Tó à ékε tò, a zǐda dàan gwe, zaakū ékeden a ū, ékε mìime. ⁴⁵ Makū sɔ, madì yāpura o. Abire yāi adì ma yā síro. ⁴⁶ Á té, dí mé ani pi ma durunna kèe? Kū yāpuran maten o, à kè dera átēni ma yā síroo? ⁴⁷ Gbē kū à de Luda pó ū di yā kū Luda tēn o mame. Á de Luda pó ūro, abire yāin adì we ma yāiro.

Yesu dena Ibrahīla

⁴⁸ Akū gbānade pìnɔ pìnε: Samaria gbēmε n ū! Ñ tāna vīmε! Ke yāpuranlo? ⁴⁹ Akū Yesu pì: Mā tāna vīro. Madì bēere li ma Dene, ama adì ma kpe bo. ⁵⁰ Madì wēte mà a zǐda tó boro, gbēke mé àdi

wetemene, àkūmē yāgōgōri ū. ⁵¹ Yāpuran maten oáre, gbē kū àdi dō ma yāi ni ga zikiro.

⁵² Akū gbānade pīnō pīnē: Ó dō sà kū n̄ tāna vī. Ibrahī gā kū annabino píni, akū ntēn pi gbē kū àdi dō n̄ yāi ni ga zikiro yá? ⁵³ N̄ de ó dizi Ibrahī kū à gālan yá? Annabino gāga dō. Dín ntēni n̄ zīda sé a ūu? ⁵⁴ Akū Yesu pì: Tó mateni ma zīda tó bomē, abirekū bēere vīro. Ma De kū átēn pi à de á Luda ū, àkū mé àdi ma tó bo. ⁵⁵ Á a dōro, ama má a dō. Tó ma pì má a dōro, manigō de ékede ū lán á bàmē. Má a dō, akū má a yā kūna. ⁵⁶ Á dizi káaku Ibrahī pōnna kè ma gōrō ena yā musu. À è, akū a pō kè nna.

⁵⁷ Akū gbānade pīnō pīnē: Ñdi ká wè bupla akuri kòro, akū n̄ Ibrahī è yá? ⁵⁸ Yesu pīnē: Yāpuran maten oáre, de odi Ibrahī i kòro, má kun. ⁵⁹ Akū ò gbēe sète de ò a pápao. Akū a a zīda ùtē à bò Luda ñnn.

9

Gōgbē kū ò i vīna ū werekšanaa

¹ Kū Yesu tēn kure, à gōgbē kū ò i vīna ū è. ² Akū a ibano a là ò pì: Rabi, dí durunna yāin ò gbē pì i vīna ūu? A zīda pō yāin yá, ke a de kū a dao pómē? ³ Yesu wémma à pì: Adi ke àpii ke a de kū a dao durunna yāinlo. De ò Luda yākena ea yāimē. ⁴ Séde ò gbē kū à ma zī zī ke zaa gupuraa. Gusira tēn su kū gbēke ni zī ke le à ke doro. ⁵ Gōrō kū má kú andunia gūn, má de gupura ū andunianē.

⁶ Kū à ò lē, à l'éi tō zītē, akū à yākate à màma a wénoa. ⁷ À pīnē: N̄ gē n̄ ãn pípi Siloamu í gūn. Tó pìi pì, í gbaréna. Akū à gèe à ãnn pìpi, akū à

sù kū wéo wëna. ⁸ A fárandidenɔ kū gbẽ kū ò a dɔ̄ barakéri ūnɔ pì: Gbẽ kū àdigɔ̄ bara ke vutënaa piñin gweroo? ⁹ Gbẽkenɔ pì: Akūmɛ. Gbẽkenɔ pì: Oi, ade bòkɔ̄aomɛ. Gɔ̄gbẽ pìlì pì: Makūmɛ! ¹⁰ Akū ò a là ò pì: À kè dera n wé wèe? ¹¹ À wèmma à pì: Gbẽ kū òdi piñe Yesu mé à bùsuu yâkate à màma ma wéa, à pì mà gé ãn pípi Siloamu í gũn. Kū ma ge ma ãnn pípi, akū ma gu è. ¹² Akū ò a là ò pì: Àpi kú máa? À pì: Má dɔ̄ro.

Farisinɔ yâlalana gbẽ kū à de vîna ù yâa

¹³ Akū ò gèe Farisinɔ kînaa kū gbẽ kū à de vîna ù yâ pìo. ¹⁴ Akûsõ kámmabogɔ̄rɔ zîn Yesu bùsuu yâkate à a wé wèone. ¹⁵ Akû Farisinɔ a là dɔ̄: Deran n kè nà n gu èe? À wèmma à pì: À bokɔ̄tɔ mà ma wéame. Kû ma pípi, akû ma gu è. ¹⁶ Akû Farisi kenɔ pì: Gbẽ pì dí bo Luda kînaanlo, zaakû àdi kámmabogɔ̄rɔ zî yâ daro. Ñ gbẽkenɔ pì: Durunnakéri ni fɔ̄ à daboyã birenɔ takâ ke yá? Akû ò kékékɔa. ¹⁷ Akû ò a là dɔ̄: Mɔ̄kõn sõ, gbẽ kû à n wé wènnne, ntëni a yâ da deramee? À pì: Annabiimɛ. ¹⁸ Bee kû abireo gbânadenɔ dí sí kû vînaan a û gbasa a wé wëro, akû ò gèe ò a de kû a daoo sisì. ¹⁹ Ò ñ lá ò pì: Á néñ dí yá? A a ì vîna ūn yá? À kè dera àten gu e sàa? ²⁰ Akû a de kû a dao wèmma ò pì: Ó dɔ̄ kû ó néme. O a ì vîna ūmɛ. ²¹ Ama lákû à kè nà àten gu e sà, ke gbẽ kû à a wé wène, ó dɔ̄ro. À a la gwe. Gbẽ ɔ̄ndɔ̄naamɛ, ani fɔ̄ à a zîda yâ o. ²² A de kû a dao ò le, kû òten vîna ke gbânadenɔne yâimɛ. Zaakû ò zèo kû gbẽ kû à pì Yesu bi Arumasihumɛ,

ò aduakεkpε zé zñne. ²³ Abire yāin a de kū a daoo pì, gbε ɔndõnaamε, ò a la.

²⁴ Gbε kū à de vñna ū yā pì sisina gèn plade gúnn ò pìnε: N yāpura o Luda yāi. Ó dñ kū gõgbε pì bi durunnakeriime. ²⁵ Akū à pì: Tó durunnakeriime, má dñro. Yā mèn don má dñ. Vñnaan ma ū yā, akū maten gu e sà. ²⁶ Akū ò a là ò pì: Bón à kènnε? Deran à kè nà à n wé wènnε? ²⁷ À wèmma à pì: Ma òáre kò, ádi sã kpáro. Bó á ye à ma dñ? Á ye à gõ a ibanç ū sen yá? ²⁸ Akū ò zuka kài ò pì: Mokõmmε ñ de a iba ū gwe! Ókõnɔ sɔ Musa ibanɔn ó ū. ²⁹ Ó dñ kū Luda yā ò kū Musao. Àkū sɔ, ó dñ gu kū à bònlo. ³⁰ Akū gõgbε pìl píne: À yâbonsare ma gwe! À ma wé wèmene, akū á dñ gu kū à bònlo yá? ³¹ Ó dñ kū Luda dì sã kpá durunnakerinɔ yâiro, ádi sã kpá a yâmari kū òdi a poyenyïna kẽnɔ yâime. ³² Zaa lákū Luda andunia kâte nà, odi ma gbεke gbε kū wà a ì vñna ū wé wènε zikiro. ³³ Tó adi ke gbε pìl bò Luda kînaaro, ani fɔ à póke kero. ³⁴ Akū ò pìnε: Ò n i durunna gûn mâmmamme, akū ntén yâ dawere yá? Akū ò pèa.

Ludadñnasari bi vñnakñnaame

³⁵ Yesu mà kū ò pèa. Kū à a lè, à a là à pì: Ntén Bisâsiri Né náani ke yá? ³⁶ Gõgbε pìl wèa à pì: Mare, dín a ū de mà le mà a náani kεε? ³⁷ Yesu pìnε: N a è, àkū mé àtén yâ o kûnwo. ³⁸ Akû gõgbε pìl pìnε: Dikiri, mateni n náani ke. Akû à donyî kènε. ³⁹ Akû Yesu pì: Gbénɔ kékékñana yâin ma su andunia gûn la, de wésiradenɔ wé kë, wékérinɔ gõ wésiradenɔ ū.

40 Farisi kenɔ kú gwe. Kū ò yã piì mà, ò pìne: Ókñno, vñnanɔn ó ū se yá? **41** Akū Yesu pìne: Tó vñnanɔn á ū, de á durunna vñro. Ama kū áten pi á wé këna yái, á durunna kpé kú kääome.

10

Yalekñana kū sadāriio

1 Yäpuran maten oáre, gbẽ kū àdi gẽ sã karalenlo ama àdi vlẽ karala gu pânden, ade bi kpânimɛ, kpâni wédewemɛ. **2** Gbẽ kū àdi gẽ karalen sõ, aden sâdâri ū. **3** Kara dâkpârii dì zé wẽ adene, sânc sõ ò a kòto dõ. Àdi a sânc sísi n̄ baadi tâa à bòte kûñwo. **4** Tó à bòte kûñwo, àdi doíne are òdigõ téi kū ò a kòto dõ yái. **5** Òdi we ò té gbẽ pândeiro. Òdi bàà léne kū ò gbẽ pânde kòto dõro yái. **6** Yesu yã piì lèkñaanɛ, akū odi dõ tó bó yân àten oñnero.

Yesu bi sadari maname

7 Abire yái Yesu èra à pìne: Yäpuran maten oáre, makûmɛ karale ū sâncne. **8** Gbẽ kū ò dòmenɛ areñɔ bi kpâniñomɛ, kpâni wédewenomɛ n̄ píñki, akû sânc dí n̄ yã maro. **9** Makûmɛ karale ū. Gbẽ kû à g  ma g n ni aafia le. Anig  g  àg  bo ani p bleki le. **10** Kpâni'ona y in kpâni dì su àdi p  de àdi p  kakate. Ma sume, de gb nɔ g  w ndi v  og  v  papana. **11** Makûmɛ sâdâri mana ū. Sâdâri mana dì g  a wèndii a sânc yái. **12** Zamalinga bi sâdâri mananlo. K  sânc de a p  ūro yái, t  à è lewanna ten su, àdi sânc t n à bàà léme, akû lewanna dì s  sânc té à n  f k a. **13** Gb  piì bàkaa d g  k  k  sâncoro, k  à de zamalinga ū yái. **14** Makûmɛ sâdâri mana ū. Má a sânc d , ma sânc sõ ò ma d ,

15 lákū De Luda ma dō akūsō má a dō nà. Maten gi ma wèndiii n̄ yāi. **16** Má sā pāndenō vī kū ò kú kara dí gūnlo. Séde mà su kūnwo se. Oni ma kòto ma, kpàsa ni gō mèn do kū dàriio mèn do. De Luda yemai **17** kū maten gi ma wèndiii yāi, de mà era mà sí dō. **18** Gbēke ni ma wèndi símaro, mani gíi kū ma zīdaomé. Má a giina zé vī, má a sina zé vī dō. Yā kū ma De dìtēmēnen gwe.

19 Yā pì yāi Yuda gbānadēnō kèkēkō dō. **20** N̄ té gbēnō pì dasi: À tāna vīmē, a mìi lítē. Bóyāin áten sā kpá a yāii? **21** N̄ gbēkenō pì: Tānade yā'onaan gwero. Tāna ni fō à vīna wé wē yá?

Yesu a ludakēna onnenaa

22 Luda kpé sakēna dikpē kà zaa Yurusalēmu. Bunsirē gūmmē, **23** akū Yesu tēn kure Luda ḥnn, zaa gu kū òdi pi Sulemanu èdan. **24** Akū Yuda gbānadēnō likai, ò a là ò pì: Ìni ó tó lokona ari bōrē? Tó Arumasihumē n ū, n̄ owērē swáswa. **25** Akū Yesu wèrmma à pì: Ma óarē, ádi síro. Yā kū maten ke kū ma De tóoo pìnōn a sèeda ū. **26** Ákōnō sō ádi síro, kū á de ma sānō ūro yāimē. **27** Ma sānō dì ma kòto ma. Má n̄ dō, akū òdigō témai. **28** Madì wèndi kū àdi lákarō kpármma, oni ga zikiro. Gbēke ni fō à n̄ bo ma ḥiro. **29** Ma De kū à n̄ kpáma de gbē sīnda pínkila. Gbēke ni fō à n̄ bo a ḥiro. **30** Makū kū ma Deo ó dokōnōmē.

31 Gbānade pìnō gbēe sēsē dō de ò a pápao ò a dē. **32** Akū Yesu pínne: Ma yā mana kū ma De dàmēnenō kēárē dasi. Yā mana kpate yāimē á ye à ma pápa kū gbēeo? **33** Akū gbānade pìnō wèa ò pì: Ó ye ò n̄ pápa kū gbēeo yā mana kū n̄ kē yāinlo. Kū n̄ dōkē kū Ludao yāimē. Bisāsirimē n ū, akū n̄ n̄ zīda sè

Luda ū. ³⁴ Akū Yesu wè́mma à pì: Luda ò á doka takadan à pì Ludanɔmɛ n̄ ū. ³⁵ Luda dí gbẽ kū àtēn yā oíne pínɔ sísi ludanɔroo? A yā gogona vĩ sɔro. ³⁶ Makū kū ma De ma dite adona à ma zĩ andunia gũn sɔ, kū ma pì Luda Nén ma ū, býái a pì ma dɔkè kū Ludao? ³⁷ Tó mateni ma De yákëna kero, àsun ma yā síro. ³⁸ Tó maten ke sɔ, bee tó ádi ma yā síro, à ma náani ke ma yákënanɔ yái, de àgɔ dɔ sãnsã kū De Luda kú ma gũn, akū má kú a gũn sɔ. ³⁹ Akū ò èra òtēn zé wete ò a kū, akū à pítimma.

⁴⁰ Akū à èra à gèe Yoda bara dire, gu kū Yahaya gbẽnɔ da'ite kèn káaku. À gɔrɔ pla kè gwe, ⁴¹ akū ò sù a kínaa dasidasi ò pì: Bee kū Yahaya dí daboyá ke kero, yā kū à ò gbẽ díkína musu pínki bi yäpuramɛ. ⁴² Akū wà a náani kè gwe dasi.

11

Lazaru ganaa

¹ Gbẽ kū òdi pinɛ Lazaru tен gyā ke zaa Betani wẽte kū Mariama kū a v̄ni Maatao kún. ² Mariamame nɔgbẽ kū à nísi gbínnade kù Dikiri gbáa à gògo kū a mìkão ū. ³ Akū Lazaru dâre pínɔ légbázã kè Yesune ò pì: Dikiri, n gbẽnna tен gyā ke. ⁴ Kū Yesu yā pìl mà à pì: Gyā pìl ni láka kū gaoro. De Luda gakuri bo gupuraa yáime, de Luda Né sɔ tó bo a musu. ⁵ Yesu ye Maatai kū a dakúnao kū Lazaruo. ⁶ Kū à mà Lazaru tен gyā ke, akū à gò gu kū à kun gĩa gɔrɔ pla. ⁷ Abire gberan à pì a ibanɔnɛ: Ò era ò gé Yudea. ⁸ Akū a ibanɔ pínɛ: Rabi, gbánadenɔn ye ò n pápa kū gbèeo adi gí kero, akū n̄ ye ò era ò gé gwe dɔ yá? ⁹ Yesu pì: Fánanté do bi awa kuri aweeplanloo? Gbẽ kū àtēn kure fánanté

dì gè síro, kū àtēn gu e andunia díkīna gupurai yāi.
10 Tó àtēn kure gwāani, àdi gè sí kū à gupura pì vīro yāi.

11 Yā pì onaa gbēra Yesu pìñne: Ó gbēnna Lazaru i òmε. Mani gé mà a vu. **12** Akū a ibanɔ pìnne: Dikiri, tó àtēn i omε, ani aafia le. **13** Lazaru ga yān Yesu tēn oñne, akū òtēn da i'onaamε yāpura. **14** Akū Yesu òñne swásawa sà à pì: Lazaru gāmε. **15** Ma pɔ kè nna kū má kú gwero, de à le à ma náani ke yāi. Ó gé a kīnaa. **16** Akū Tomasi kū òdi pine Sīka pì a gbēnɔnε: Ó gé kū Dikirio ò ga ó píni.

Yesume gbē kū àdi gènɔ vu à wèndi kpáńma ū

17 Kū Yesu kà gwe, à sù à lè ò Lazaru v̄l à ḡnakε à kè ḡrɔ siikɔ kò. **18** B̄etani kú kāni kū Yurusalεmuo lán kiloo aakɔ bà. **19** Yuda gbānadeno bò zaa gwe dasi ò sù Maata kū Mariamao kīnaa, de ò sùru kpáńne n̄ dāgɔ ga yā musu. **20** Kū Maata mà Yesu tēn su, à bò à ḡee daale, ama Mariama zè bε. **21** Akū Maata pì Yesune: Dikiri, tó n̄ kú lame yā, de ma dāgɔ dí garo. **22** Bee tera má dɔ kū yā kū n̄ gbèka Lудаа, ani kenne. **23** Yesu pìnne: N̄ dāgɔ ni vu. **24** Maata pìnne: Má dɔ kū ani vu zī kū gènɔ ni vu ḡrɔ kpede zī. **25** Yesu pìnne: Makūmε gbē kū àdi gènɔ vu à wèndi kpáńma ū. Bee tó ma náanikerii gà, anigɔ kpé kumme. **26** Gbē kū à kun, akū àtēni ma náani ke ni ga zikiro. N̄ abirekū sì yá? **27** Maata pìnne: Ee, Dikiri, ma sì kū Arumasihumε n̄ ū, Luda Né kū ò pì ani su andunia gūn.

Yesu wé'i kàn

28 Kū Maata ò lε, akū à ḡee à a dakūna Mariama sìsi, akū à pìnne asiri gūn à pì: Dannεri sù àtēni n̄

gbεka. ²⁹ Kū Mariama yā pìi mà, à fùtε likalika àtεn gέ a le. ³⁰ Yesu dí gῖnake à gε wētε gûn kôro, à kpé kú gu kú Maata dàalen. ³¹ Gbânade pînɔn kú kpén kú Mariamao, òtεn sùru kpáne. Kū ò è à fùtε likalika à bò, ò bò ò tèi, zaakū òtεn da àtεn gέ óó dɔ miraamε.

³² Kū Mariama kà gu kú Yesu kún, kú à a è, à kùtε a gbá sare à pînε: Dikiri, tó n kú lame yā, de ma dâgɔ dí garo. ³³ Yesu è àtεn óó dɔ, akū gbânade kú ò kú kâao pînɔ ten óó dɔ dɔ. Akū à nèseyɔkɔ sì a pɔ yàka. ³⁴ Akū à pì: A a vî máa? Ò wèa ò pì: Mare, n mó n gwa. ³⁵ Yesu wé'i kàn. ³⁶ Akū gbânade pînɔ pì: À gwa lákū à yei nà. ³⁷ Akū n̄ gbékenɔ pì: Akâa kú à vîna wé wè, ani fɔ à gi Lazarunε àsun garoo?

Lazaru vunaa

³⁸ Kū Yesu ten gέ mira pì kînaa, akū à nèseyɔkɔ sì dɔ. Mira pì bi gbèwεεmε, gbè gbèntε tâtaalé. ³⁹ Yesu pì: À gbèe pì go a léa. Akū gbè kú à gâa pì dâre Maata pînε: Dikiri, àtεn gbî sɔ, zaakū à kè gɔrɔ siikɔn dí. ⁴⁰ Yesu pînε: Mádi onne kú tó n ma náani kè, ĩni Luda gakuri eroo? ⁴¹ Kū ò gbèe pìi gó, akū Yesu wé sè musu à pì: Baa, ma n sâabu kè kú n ma yā mà. ⁴² Má dɔ kú ndigɔ ma yā ma gɔrɔ sînda pînki, ama ma ò le pari kú ò kú lanɔ yâimε, de ò le ò sí kú mɔkɔmme n ma zî. ⁴³ Kū à ò le, akū à pütâ kú kòto gbânao à pì: Lazaru, n̄ bo. ⁴⁴ Akū gbè kú à gâa pìi bò, pólε fîfîna a mèea, biza yîna a miia. Yesu pînε: À pó poroa à a gbarε.

Lékpakúsuna Yesui

⁴⁵ Yuda gbânade kú ò sù Mariama kînaa pînɔ, kú ò yā kú Yesu kèe pìi è, ò a náani kè dasi. ⁴⁶ Ama n̄ gbékenɔ gèe Farisînɔ kînaa, ò yā kú Yesu kèe

gbànné. ⁴⁷ Akú sa'orikinó kú Farisi pìñó gbánadenó sìsi kókakaranaaa ò pí: Gbé pí tén daboyá ké dasi, bó ótén kée? ⁴⁸ Tó o tò átén ké le, baadi ni a náani ké, Romudenó ni su ò ó Luda kpé kú ó burio kakate píñki. ⁴⁹ Akú Kayafa ní gbé mèn do kú à de sa'oriki zókó ù wé birea píñne: Á yáke dōro. ⁵⁰ Á dō kú gbé mèn do gana ó píñki gēnè ù mana de ó buri kakatenalaroo? ⁵¹ Adi yá pí o kú a zída poyeinaaoro. Kú à de sa'oriki zókó ù wé birea yáin à annabikéyá ò kú Yesu ni ga Yudanó gēnè ù. ⁵² Adi ké Yudanó nténenlo, ari kú Luda né kú ò fákóananó dɔ, de à ní ké mè dokóñó ù. ⁵³ Zaa zí birean gbánade píñó zé kú Yesu dēnaao. ⁵⁴ Abire yái Yesu dí bo gupuraa ní té doro. Akú à gée lakutu kú à kú gbáranna sare kú òdi pi Eflaimu. À gɔrɔ pla ké gwe kú a ibanó.

⁵⁵ Yudanó Vínla dikpé ká káni. Ò bò lakutunó gún dasidasi, ò gée Yurusalemu gbábona yái ari dikpé pí gé ká. ⁵⁶ Ótén Yesu wete, ò zéna Luda ḥnn, òtén kó lala òtén pi: Átén da deramé? Ani we à su dikpé dí ké yá? ⁵⁷ Sa'orikinó kú Farisinó díté kú tó gbéke Yesu kúki dō, à oñne de ò le ò a kú.

12

*Nísi gbínná kuna Yesu gbáa
(Mat 26:6-13, Maa 14:3-9)*

¹ Vínla dikpé gò gɔrɔ suddo, akú Yesu sù Bétni, Lazaru kú à a vù bona gan wéte. ² Ó póble ké Yesuné gwe. Maata mé átén póble kpaateté, Lazaru sɔ à kú póblerino té kú Yesuo. ³ Akú Mariama nísi buri mana ḥgɔde sè à sùo, à kù Yesu gbáa,

akũ à a gbá gògo kũ a mìkão. Nísi gbí dàgula kpé pì gũn. ⁴ Yesu ìbanø doke Yudasi Isikarioti kũ ani Yesu kpáímma pì: ⁵ Nísi dí ogɔ́ kà andurufu wàà do kpé basɔ́oro. Bóyái odi yía ò a ogɔ́ kpà takasidenɔ́aroo? ⁶ Adi ke à abirekũ o takasidenɔ́ wëndagwana yãinlo, kũ à de kpáni ũ yãime. Akũ mé àdigɔ́ ogɔ́sɔ́nɔ kúna àgɔ́ ogɔ́ finti bo. ⁷ Akũ Yesu pì: Ñ nɔgbẽ dake tó. Abirekũ dìte ari ma gè kegɔ́rɔamɛ. ⁸ Takasidenɔ́ nigɔ́ kú kãáo górcɔ́ sǐnda píñki, makũ sɔ́ manigɔ́ kú kãáo górcɔ́ píñkiro.

Lékpakúsuna Lazarui

⁹ Yuda gbánadenɔ́ mà kú Yesu kú Bëtani, akũ ò gèe gwe dasidasi. Adi ke Yesu yãin ò gèe adoro, de dɔ́ ò Lazaru kú Yesu a vù bona gan e yãime. ¹⁰ Akũ sa'orikinɔ́ zèo ò Lazaru dë se dɔ́, ¹¹ zaakũ a yãin gbánadenɔ́ ten kẽm̄ma dasi, òten Yesu náani ke.

Gbánakékpana Yesui zaa Yurusalemu (Mat 21:1-11, Maa 11:1-11, Luk 19:28-40)

¹² Kú gu dà, pari kú ò sù dikpε ke Yurusalemunɔ́ mà kú Yesu ten su, ¹³ akũ ò zaa láno zòzɔ́ ò gèe daaleo. Òten wiki lé òten pi:

Ñ gbána ke!

Arubarikaden gbé kú àten su kú Dikiri tó ũ!

Arubarikaden Isarailanɔ́ kína ũ!

¹⁴ Yesu zaaki è à dia lákũ à këna Luda yãn nà ò pì:

¹⁵ Zaiñdenɔ́, àsun vñna kero.

Á kína ten su à di zaakinε bòrɔ́ kpε.

¹⁶ A ìbanø dí yã pì mi dɔ́ gñaro. Yesu fute à tana gakuri gũn gberan ò dɔ́ sà kú ò yã pìi kë a musumɛ, akũ mókɔ́nɔ mé ò a píñki kène.

¹⁷ Kū Yesu Lazaru sìsi à a vù bona miran, gbẽ kū ò kú kāaonɔ a baaruu kpàkpańne. ¹⁸ Abire yāin pari gèe ò dàale, zaakū ò mà kū à daboyā pì kè. ¹⁹ Akū Farisinɔ pìkɔnɛ: A è yá? Óni fɔ ò póke woaro. À gwa lákū andunia bò à téi nà.

²⁰ Girikinɔn kú gbẽ kū ò sù donyī ke dikpékékinɔ té, ²¹ akū ò gèe Filipi kū à bò Bëtesaida, Galili bùsun kīnaa, ò wé kèa ò pì: Mare, ó ye kɔ'enaai kū Yesuo. ²² Filipi gèe à ò Andurunɛ, akū ò gèe ò ò Yesunɛ leelɛ.

Yesu a gaya'd'onaa

²³ Yesu pìńne: Bisăsiri Né tóbogɔrɔ kà. ²⁴ Yāpuran maten oárε, tó pówε dí gẽ bùsuu gũn à fɔmbaa bòro, àdigɔ kun adome. Tó à fɔmbaa bò sɔ, àdi né i manamana. ²⁵ Gbẽ kū à ye a wèndiii ni kurai. Gbẽ kū à gì a wèndiii andunia díkīnan sɔ, ade nigɔ kūna ari gɔrɔ sǐnda píンki. ²⁶ Tó gbẽ ye à zī këmene, àgɔ témai. Ma zíkeri pì nigɔ kú gu kū má kún. Tó gbẽ ten zī këmene, ma De ni a kpe ta. ²⁷ Tera sà ma pɔ yàka. Bón mani oo? Mani pi, Baa, n̄ ma bo yã kū àtēn suman yá? Oi! Ma su yã kū àtēn suma pì yāime. ²⁸ Baa, n̄ tó bo. Akū kòtoo bò ludambɛ à pì: Ma tó bò kò, akūsɔ mani era mà bo dɔ.

²⁹ Kū gbẽ kū ò kú gwenɔ mà, ò pì: Legū mé à pùtā. Gbẽkenɔ pì: Malaika mé à yã òne. ³⁰ Akū Yesu pìńne: Adi ke ma yāin kòtoo pìi bòro, á yāime. ³¹ Yã ni vute andunia díkīnaa sà. Oni andunia díkīna kína bo kpatan sà. ³² Makū sɔ, tó ò ma se ò ma dɔ musu mani buri sǐnda píンki gáte ò su ma kīnaa.

³³ Kū Yesu ò lε, à ga kū ani ga takan à téa. ³⁴ Akū gbẽnɔ pìńne: O mà à kú doka takadan ò pì Arumasihu nigɔ kun gɔrɔ píンkimɛ, akū n pì oni

Bisāsiri Né sé ò dɔ musu sɔ bi? Díme Bisāsiri Né pì ūu? ³⁵ Yesu wèmma à pì: Gupura kunna kãáo gɔ fítimé. Gorɔ kũ gupura pi kú kãáo, àgɔ kuren, de gu sún sira kúáwaro yái. Gbẽ kũ àtén kure gusiran dɔ gu kũ àtén génlo. ³⁶ Gorɔ kũ á gupura pì vĩ, à gupura pì náani ke, de à gɔ gupuradenɔ ū.

Kũ Yesu ò le, akũ à gèe à ùteńne.

Gbẽnɔ dí Yesu náani kero

³⁷ Bee kũ daboyã dasi kũ à kẽ ní wáranɔ, odi a náani kero, ³⁸ de yã kũ annabi Isaya ò le à papa yái kũ à pì:

Dikiri, gbẽke dí baaru kũ o kpà síro.

Ò n gbána è odi dɔro.

³⁹ Odi we ò a náani kèro, zaakũ Isaya pì do:

⁴⁰ Luda ní wé v̄ina kùnnε
de òsun gu ero.

À ní kùgbána kùnnε
de òsun yã ma

ò are dɔa à ní werekɔaro.

⁴¹ Isaya abirekũ ò kũ à Yesu gakuri è yáimε, akũ à a yã ò. ⁴² Bee kũ abireo gbänade pìno Yesu náani kẽ dasi. Farisinɔ yãin òdigɔ ye ò dɔm̄maro, de òsun aduakɛkpe zé zɔnínero yái. ⁴³ Zaakũ ò ye bisāsirinɔ ní sáabu kpá de Luda ní sáabu kpála.

⁴⁴ Akũ Yesu pütã à pì: Gbẽ kũ àtēni ma náani ke, adi ke makũn àtēni náani ke adoro, àtēn gbẽ kũ à ma zĩ náani kẽmε se dɔ. ⁴⁵ Gbẽ kũ àtēni ma e tẽn gbẽ kũ à ma zĩ eme se. ⁴⁶ Ma su andunia gũn gupura ūmε, de gbẽ kũ àtēni ma náani ke sún gɔ gusiran doro. ⁴⁷ Gbẽ kũ à ma yã mà akũ à kũnaro, adi ke makũ mé mani yã vutearo, zaakũ mádi su yã vute andunianlo, ma su andunia sura bame.

48 Yākpatekēna ten gbē kū à ḡimai adi ma yā síro dā. Yā kū ma òneē pì mé ani vutea ziazī. **49** Zaakū mádi yāke o kū ma z̄idaoro. Yā kū ma ò kū yā kū ma dàñneo, ma De kū à ma zī mé à dìtemenē. **50** Má dō kū yā kū à dìtemenē bi wèndi kū àdi lákaro yāmē. Abire yāi yā kū maten o, maten o lákū ma De dàmenē nàmē.

13

Yesu a ibanɔ gbá pipinaa

1 Ari V̄inla dikpe ḡo ḡé ká, Yesu dō kū a bona andunia dí ḡūn tana a De k̄inaa góro kà. Lákū à ye a gbēnɔi andunia ḡūn nà, à yeñȳi ari a wèndi lémm̄e. **2** Kū òten ɔkɔsi pó ble, Ibilisi ḡinake à yā dà Simɔ Isikariɔti né Yudasi swèn kò, de à Yesu kpárm̄ma. **3** Yesu dō kū a De pó s̄inda píンki nàare a ɔñ. À dō kū a bo Luda k̄inaame, akūsɔ áni era à tá a k̄inaame. **4** Góro kū òten pó ble, Yesu fùt̄e à a uta bò à kàt̄e, akū à tawali sè à dò a pi. **5** Abire gb̄era à í kà ta ḡūn, akū à nà a ibanɔ gbá pípinaaa, àten gogo kū tawali kū à dò a piaao. **6** Kū à kà Simɔ Pita k̄inaa, Pita píne: Dikiri, mɔkɔn mé ñi ma gbá pípimenē yá? **7** Yesu wèa à pi: N yā kū maten ke dō ḡiaro, ama ñisün dō. **8** Pita píne: Ñi ma gbá pípimenero fá! Yesu píne: Tó mádi n gbá pípiro, n bàka kú kūmao doro. **9** Simɔ Pita píne: Dikiri, adi ke ma gbám̄e adoro, ma ɔ kū ma mìlioome dō. **10** Yesu píne: Gbē kū à zú òo bàka kú kū a mègu ke pípinaaoro, séde a gbá, zaakū à puname. Á gbásiro, ama adi ke á píkinlo. **11** À gbē kū ani a kpárm̄ma dō. Abire yāin à pi ò gbásí sari ñ pínkiro.

¹² Kū à n̄ gbá pípińne à làka, à a uta sè à dà, akū à èra a gbènh. À píńne: Á yã kū ma kèáre dō yá?
¹³ Adì ma sísi Danneri kesō Dikiri. Áten o a zéamε, zaakū má de a ûmε. ¹⁴ Lákū makū kū má de á dikiri kū á dannériio ū á gbá pípiáre nà, àgõ kõ gbá pípi le se. ¹⁵ Ma a taka kèáre. Àgõ ke lákū ma kèáre nà.
¹⁶ Yāpuran maten oáre, zòblerii dìgõ de a dikirilaro, zìrii dìgõ de gbë kū à a zìlaro.

¹⁷ Lákū a yã bire dō nà, arubarikadenon á ū tó áten ke le. ¹⁸ Adi ke á píンki yān maten oro. Má gbë kū ma n̄ séno dō. Séde yã kū à kēna Luda yān dí papa kū ò pi: Gbë kū odì o kakara ta dokõn̄ gûn mé à bò ma kpε. ¹⁹ Maten oáre tera ari à kpé à su, de tó à su, áni sí kū makúme a ū. ²⁰ Yāpuran maten oáre, gbë kū à ma zìrii sì ma simε. Gbë kū à ma si sõ, ade gbë kū à ma zí simε.

*Yesu gînaké à dō yā kū Yudasi ni ke
 (Mat 26:20-25, Maa 14:17-21, Luk 22:21-23)*

²¹ Kū Yesu ò le, à nèseyokõ sì, akū à òńne swáswa à pi: Yāpuran maten oáre, á gbë mèn do mé ani ma kpámma. ²² Akū a ibaño kõ wé gwàgwa ò bídi kè gbë kū à téa. ²³ Iba do kū Yesu yei manamana gengesekena a sare. ²⁴ Akū Simõ Pita lézuki kène à Yesu la tó dín à téa. ²⁵ Akū ibaa pìi nà Yesui à a là à pi: Dikiri, dímε? ²⁶ Yesu wèa à pi: Mani loma zõ dòoa mà kpá adea. Akū à lomaa zõ dòoa à kpà Simõ Isikarioti né Yudasía. ²⁷ Kū Yudasi lomaa pìi sì, Setan gèagu gðn̄. Akū Yesu pìne: Yā kū ìni kè n̄ kè likalika. ²⁸ Gbë kū òten pó bleno ke dí dō ke bóyái Yesu òne lero. ²⁹ Kū Yudasi mé àdigõ ogosõn̄ kūna, akū gbëkeno ten da Yesu pìne à gé dikpε pó

kū ò yeinɔ lúmɛ ke à gé póke kpá takasidenoa. ³⁰ Kū Yudasi lomaa pì sì, à bò gìnɔ. Gwāanime sɔ.

*Yesu g̃nakε à dɔ yã kū Pita ni kε
(Mat 26:31-35, Maa 14:27-21, Luk 22:31-34)*

³¹ Kū Yudasi bò, akū Yesu pì: Tera sà Bisāsiri Né ni tó bo, Luda sɔ ani tó bo a yã musu. ³² Tó Luda tó bò a musu sɔ, Luda ni a tó bo a kīnaa, akūsɔ ani bo gìnɔmɛ. ³³ Ma néno, ma kunna kāáo gɔ fítimɛ. Áni ma wete, ama maten oárɛ tera lákū ma ò gbānadenoñe nà, áni fɔ à gé gu kū maten tánlo. ³⁴ Maten yã dufu diteáre, àgɔ yekɔi. Lákū má yeái nà, ákɔnɔ sɔ àgɔ yekɔi le dɔ. ³⁵ Tó á yekɔi, baadi ni á dɔ ma ibanɔ ū.

³⁶ Simɔ Pita a là à pì: Dikiri, ntɛn tá máa? Yesu wèa à pì: Gu kū maten tán, ïni fɔ ñ témai g̃iaro, ama ïni láka ñ su. ³⁷ Pita pìne: Dikiri, bɔyai mani fɔ mà tényi teraroo? Mani gí ma wèndiii n yai. ³⁸ Yesu pì: ïni gí n wèndiii ma yai sɔ yá? Yāpuran maten onne, ari ko gɔ gé lé zu, ïni ledi kpámai g̃en aakɔ.

14

Yesumɛ ludambɛ zé ū

¹ Àsun tó á nèse yakaro. À Luda náani kε, à ma náani ke dɔ. ² Ma De be ɔnn kpénenɔn kun dasi, tó à de lero, de ma òárɛ. Maten gé gu kεkεáre. ³ Lákū maten gé gu kεkεáre nà, mani era mà su mà á séte mà tá kāáo ma kīnaa, de ákɔnɔ se àgɔ kú gu kū má kunwa. ⁴ Á gu kū maten tán zé dɔ. ⁵ Akū Tomasi pìne: Dikiri, ó dɔ gu kū ntɛn tánlo. Óni fɔ ò a zé dɔ deramɛɛ? ⁶ Yesu wèa à pì: Makūmɛ zé ū, makūmɛ yāpura kū wèndiiio ū. Gbẽke dì le à gé ma De kīnaa

ma gbákūnaa sariro. ⁷ Tó á ma d᷑, de á ma De d᷑. Zaa tera a a d᷑, akūs᷑ a a è.

⁸ Akū Filipi pīnε: Dikiri, n̄ n De m᷑wεrε. Abirekū ni m᷑wā. ⁹ Yesu pīnε: Filipi, má kú kāáo zaa gìkēna, akū n̄ ma d᷑roo? Gbē kū à ma e à ma De e. Bóyāi ntēn pi mà a De m᷑áree? ¹⁰ Kū má kú ma De gūn, akūs᷑ ma De kú ma gūn, ndí síroo? Yā kū maten oárε maten o kū ma z̄idaoro. Ma De kū à kú ma gūn mé àdi a yākēnanc̄ ke. ¹¹ Kū ma p̄i má kú ma De gūn, ma De s᷑ à kú ma gūn, à ma yā sí. Tó len s᷑ro, à sí daboyākēna pīn̄ yāi. ¹² Yāpuran maten oárε, gbē kū àtēni ma nāani ke ni yā kū madì ke pīn̄ ke. Bee kū à de abirenɔla se, kū maten tá ma De kīnaa yāi. ¹³ Pó s᷑nda píンki kū áni wé ke kū ma tó mani ke de ma De tó bo ma musu yāi. ¹⁴ Pó kū áni a wé kēma kū ma tó píンki, mani ke.

Yesu lésena a Nini yā musu

¹⁵ Tó á yemai, áníg᷑ yā kū ma dìtēnɔ kūna. ¹⁶ Mani wé ke ma Dea, ani á gba Zekūnwode pānde kū anig᷑ kú kāáo gōrō s᷑nda píンki ¹⁷ Nini yāpurademe. Andunia gbēnɔ ni f᷑ ò a síro, zaakū òtēni a ero, akūs᷑ ò a d᷑ro. Ama á a d᷑, zaakū à kú kāáo, akūs᷑ anig᷑ kú á gūn. ¹⁸ Mani á tó ádoro, mani era mà su á kīnaa. ¹⁹ À g᷑ fít̄i kū andunia ni ma e doro, ama áni ma e. Kū má kun yāi, áníg᷑ kun se. ²⁰ Gōrō kùa áníg᷑ d᷑ kū má kú ma De gūn, á kú ma gūn, akūs᷑ má kú á gūn. ²¹ Gbē kū à ma yāditenanc̄ dà akūs᷑ à kūna, ade mé à yemai. Ma De nig᷑ ye gbē kū à yemaii, makū s᷑ manig᷑ yei mani ma z̄ida m᷑nε.

²² Akū Yudasi a là, adi ke Yudasi Isikariɔtinlo, à p̄i: Dikiri, à k̄e dera ïni n z̄ida m᷑wεrε, akū andunia

sõ ani n eroo? ²³ Akũ Yesu wèa à pì: Tó gbẽ yemai, anigõ ma yã kũna. Ma De nigõ yei, óni su a kĩnaa ò vute leele. ²⁴ Gbẽ kũ à yemairo ma yã kũnaro. Yã kũ áten ma pì dí bo ma kĩnaaro, à bò ma De kũ à ma zĩ kĩnaame. ²⁵ Ma yã pì òáre gɔrɔ kũ má kpé kú kãáo. ²⁶ Ma De ni a Nini zĩ kũ ma tó Zekũnwode ũ. Àkũ mé ani yã sïnda píンki dadaáre, ani tó yã kũ ma òáre døágu píンki. ²⁷ Mateni á tó kũ aafiaao, ma zïda aafiaan matení á gba. Mateni á gba lákũ andunia dì n̄ gba nàro. Àsun tó á nèse yakaro, àsun tó vñna á kûro. ²⁸ A mà ma òáre maten tá mani era mà su á kĩnaa. Tó á yemaimε, de á pɔ nna kũ maten tá ma De kĩnaa yái, zaakũ ma De demala. ²⁹ Ma òáre tera ari à kpé à kε, de tó à kε, áni ma náani kε. ³⁰ Mani le mà yã o kãáo à già kë doro, zaakũ andunia díkîna kína ten su. À gbâna vñ ma musuro, ³¹ ama lákũ ma De dàmene nàn maten kε, de andunia le à d᷑ kũ má yei. À fute ò go gu díkûn.

15

Yesumε geepi lí yápura ũ

¹ Makûmε geepi lí yápura ũ, ma Demε geepi lí búde ũ. ² Àdi lígã kũ à péma né'inaa sari zɔ píンki, akûsõ àdi a né'iri ɔne lago píンki de a né'ina kara yái. ³ Ákõnɔ sõ á punamε yã kũ ma òáre yái. ⁴ Àgõ kú ma gûn lákũ má kú á gûn nà. Lígãa dì fɔ à né kpá a zïdaoro, séde àgõ kú lídaa. Leme ákõnɔ áni fɔ à né kpáro, tó adi ke àgõ kú ma gûn baasiro. ⁵ Makûmε geepi lída ũ, ákõnɔmε a gâñɔ ũ. Gbẽ kũ à kú ma gûn, akûsõ má kú a gûn, àkũ mé ani né kpá manamana, zaakũ áni fɔ à pɔke kε ma sariro. ⁶ Tó gbẽ kú ma gûnlo, oni a zukûna, lákũ òdi lígã zɔ ò zukûna à

kori kū ò séte ò ká téen à té kū nà. ⁷ Tó á kú ma gūn, akūssō ma yā kú á gūn, à pó sīnda píンki kū á yei wé ke, áni le. ⁸ Tó a né kpà manamana, gbēnɔ nigɔ dɔ kū ma ibanɔn á ū yāpura, ma De tó ni bo. ⁹ Má yeái lákū ma De yemai nà. Àgɔ kú ma yenyī gūn. ¹⁰ Tó á yā kū ma dìtēnɔ kūna, ánígɔ kú ma yenyī gūn, lákū má yā kū ma De dìtēnɔ kūna nà, akūss má kú a yenyī gūn. ¹¹ Ma yā pìnɔ òáre, de pɔnna kū má vī gɔ kú á gūn yāimɛ, á pɔnna nigɔ papana. ¹² Yā kū ma dìtēáren dí: Àgɔ yekɔi lákū má yeái nà. ¹³ Tó gbē gì a wèndii a gbēnnanɔ yāi, gbēke yenyī vī de abirekūlaro. ¹⁴ Tó átēn yā kū ma dìtēáre ke, ma gbēnnanɔn á ū. ¹⁵ Madì á sísi zòblerinɔ doro, zaakū zòblerii dìgɔ a dikiri bɔkɔtē dɔro. Ma á sísi ma gbēnnanɔmɛ, zaakū yā kū ma mà ma De kīnaan ma òáre píンki. ¹⁶ Ákɔnɔ mé a ma sero, makū mé ma á sé, akū ma á zī à gé né ká, nékana kū ani lákar, gbasa De Luda á gba pó sīnda píンki kū a wé kèa kū ma tó. ¹⁷ Yā kū ma dìtēáren dí: Àgɔ yekɔi.

Andunia zāna Yesugu kū a ibanɔ

¹⁸ Tó andunia zāágu, àgɔ dɔ kū à zāmagu á a. ¹⁹ Tó andunia gbēnɔn á ū, de andunia yeái. Lákū ma á sé ma á bó andunia gūn nà, á de a gbēnɔ ūro. Abire yāin andunia zāágu. ²⁰ À tó yā kū ma òáre gɔ dɔágu. Zòblerii dìgɔ de a dikirilaro. Lákū ò wé tāma nà, len oni tāáwa lε. Tó ò ma yā kūnamɛ, onigɔ á yā kūna se dɔ. ²¹ Oni yā birenɔ keáre píンki ma tó yāi, zaakū ò gbē kū à ma zī dɔro. ²² Tó mádi su ma yā òníne yāro, de ò taari vīro. Ama tera sà n̄ taari kutɛna vīro. ²³ Gbē kū à zāmagu zā ma Degumɛ se. ²⁴ Tó mádi yā kū odi ke yāro ke n̄ téro, de ò taari vīro.

Ama tera sà ò yã kũ ma kènõ è, akũ ò zàmagu kũ ma Deo ó píンki, ²⁵ de yã kũ à kú n̄ doka gũn papa, kũ ò pì ò zàmagu pãme. ²⁶ Tó Zekünwode kũ mani a gbareáwa bò ma De kïnaa à sù, Nini yäpurade kũ àdi bo a kïnaa pìi, ani ma sèeda ke. ²⁷ Ákõnõ sõ, áni ma sèeda ke, kũ á kú kũmao zaa káaku yãi.

16

¹ Ma yã díno òáre de àsun furo yãime. ² Oni aduakékpé zé zôáre. A gɔrɔ ten su se kũ gbẽ kũ ani á dë nigõ da Luda zĩn àten ke. ³ Oni yã pìnõ keáre kũ ò ma De kũ makúo dôro yãi. ⁴ Ma yã díno òáre de tó a gɔrɔ kà, ánigõ dõ kũ ma òáre kò.

Luda Nini zïkënaa

Mádi yã díno oáre zaa káakuro, kũ má kú kâáo yãi. ⁵ Maten tá gbẽ kũ à ma zĩ kïnaa sà, ama á gbẽke dí ma la gu kũ maten tánlo. ⁶ Á nèsee yàka sà kũ ma yã díno òáre yãi. ⁷ Yäpuran maten oáre, ma tana ni àre keáre, zaakũ tó mádi táro, Zekünwode pì ni su á kïnaaro. Tó ma ta, mani a zïzáwa. ⁸ Tó à sù, ani tó andunia a yâze dõ durunna kũ manakënaao kũ yävutëmmanaao musu. ⁹ Oni a yâze dõ durunna yã musu, kũ odi ma náani kero yãi. ¹⁰ Oni a yâze dõ manakëna yã musu, kũ maten tá ma De kïnaa, áni ma e doro. ¹¹ Oni a yâze dõ yävutëmmanaao musu, kũ yã vùte andunia díkïna kínaa yãi. ¹² Má yã vĩ dɔ dasi mà oáre, ama áni yã pìnõ fɔ gïlaro. ¹³ Tó Nini yäpurade sù, ani doáre are yäpura píンki gũn. Ani yã o kũ a zïda dõnaaoro, yã kũ à mèan anigõ o, ani yã kũ àten sunõ baaru kpááre. ¹⁴ Ani ma tó bo, zaakũ ani ma yänõ séte à babaáre. ¹⁵ Pí kũ ma De vĩ píンki bi ma pómë. Abire yain ma pì, ani ma yänõ

séte à babaáre. ¹⁶ À gō fíti kū áni ma e doro, à gō fíti dō kū áni ma e.

Pɔsira litena pɔnna ū

¹⁷ Akū a iba kenɔ pìkɔnɛ: Bó yān àtɛn oware gwee? À pì à gō fíti kū óni a e doro, à gō fíti dō kū óni a e. À pì dō, àtɛn tá a De kīnaame. ¹⁸ Akū ò pì: À gō fíti kū à òo pì de deraa? Ódi yā kū àtɛn o pì dōrō dōrō. ¹⁹ Yesu dō kū ò ye ò a la, akū à pìñne: Kū ma pì à gō fíti kū áni ma e doro, akūsō à gō fíti kū dō áni ma e, abirekūn àtɛn kō lalai yā? ²⁰ Yāpuran maten oáre, áni ó dō à wēnda ke, ama andunia ni pɔnna ke. Ánígō kú pɔsira gūn, ama á pɔsira pì ni lite pɔnna ū. ²¹ Tó nɔgbē ye à né i, a nèseē dì yaka kū a wāwākēna gɔrō kà yāi. Tó à né i sō, wāwā kū à màa pì dì dōn doro. A pɔ dì ke nna kū à né dufu i andunia gūn yāi. ²² Len ákɔnɔ sō á nèseē yakana le gīa. Mani era mà á e dō, á pɔ ni ke nna, gbēke sō ani fɔ à á pɔnna pì síawaro. ²³ Gɔrō kūa áni yāke lama doro. Yāpuran maten oáre, ma De ni pó sīnda píンki kū áni wé kea kū ma tóo kpááwa. ²⁴ Ari tera ádi póke wé ke kū ma tóoro. À wé ke, áni le de á pɔnna gō papana yāi.

Yesu zìi blè anduniaa

²⁵ Ma yā pìnɔ lèkɔáréme. A gɔrō ten su kū mani yā oáre kū yālēkɔanaao doro, mani ma De yā oáre swáswa. ²⁶ Gɔrō kūa áni wé ke kū ma tóo. Mádi oáre kū makūmɛ mani wé keáre ma Dearo, ²⁷ zaakū ma De a zīdane yeái kū á yemai yāi, akūsō a ma bona a kīnaa sì. ²⁸ Ma bo ma De kīnaa ma su andunia gūn. Tera sà maten andunia tó maten tá a kīnaa.

²⁹ Akū a ibanɔ pìnɛ: Tò, ntén yā o kū yālēkɔanaao doro, ntén o swáswame sà. ³⁰ Ó dō sà kū n yā sīnda

píンki d᷇, àdi ke séto ò y᷇ke gb᷇kammaro. Abire yāin o n bona Luda kīnaa sì. ³¹ Akū Yesu pìńne: Átēni ma náani ke sà yá? ³² A gɔrɔ ten su à kà kò, kū áni fāk᷇sa, á baadi ni tá a bœa à ma tó mado. Bee kū abireo má kun madoro, zaakū ma De kú kūmao. ³³ Ma yā dínō òáre, de á laakari g᷇ kpatēna kunna ma gūn. Áni wétāmma le andunia gūn, ama à sw᷇ dite, ma gīnaké ma zìlì blè anduniaa.

17

Yesu aduakēna a ibanɔ̄ne

¹ Yesu yā pì onaa gbéra à wé sè musu à pì: Baa, a gɔrɔ kà. N n Né tó bo, de n Né n tó bo. ² N tò má iko vī gbē sīnda píンki musu, de mà wèndi kū àdi lákaró kpá gbē kū n kpàmanɔ̄. ³ Mɔkɔ̄n Luda mèn do légelege yāpurade kū makū Yesu Kirisi kū n zìo d᷇name wèndi kū àdi lákaró pì ū. ⁴ Ma n tó bò zìte. Zì kū n dàmene mà ke ma kè ma laka. ⁵ Baa, n gakuri kpáma n kīnaa tera sà, lákū n kpàma nà n kīnaa zaade andunia katēnaro. ⁶ Gbē kū n n sé andunian n n kpámanɔ̄ ma tò ò n d᷇. N pónɔ̄me, akū n n kpáma. Ò n yā kūna, ⁷ ò d᷇ sà kū yā kū n dàmene píンki bò n kīnaame. ⁸ Ma yā kū n dàmene dàńne. Ò sì, akū ò d᷇ kū ma bo n kīnaame yāpura. Ò sì kū mɔkɔ̄n mé n ma zì. ⁹ Maten wé keńne, adi ke andunian maten kenero, séde gbē kū n n kpáma pìńo, zaakū n pónɔ̄me. ¹⁰ Ma gbēnɔ̄ bi n gbēnɔ̄me n píンki, n pónɔ̄ bi ma pónɔ̄me píンki. Maten tó bo n gāi. ¹¹ Maten su n kīnaa, manig᷇ kú andunia gūn doro, ama mókɔ̄nɔ̄ nig᷇ kú andunia gūn. Baa Kúadonade, ñg᷇ n kūna kū n tó kū n kpàma gbānao, de òg᷇ kun mè dokɔ̄nɔ̄ lán ó bà. ¹² Gɔrɔ kū má kūnwo, má n kūna kū tó

kū ní kpàma pì gbānao. Ma ní dākpā, akū ní gbẽke dí sátero, tó adi ke gbẽ kū à mì pè kakatenaaa de n yã le à papa yái. ¹³ Tera sà maten su n kīnaa. Ma yã díñò ò andunia gũn, de ògõ pønna kū má vĩ vĩ àgõ papanamáma. ¹⁴ Ma n yã dàníne, akū andunia zàñgu, kū andunia gbẽnɔmè ní ūro yái, lákū makū má de andunia gbẽ ūro nà. ¹⁵ Maten wé kemma, adi ke de ní bo andunia gúnnlo, ama de ní dākpā a vâni yáime. ¹⁶ Andunia gbẽnɔmè ní ūro, lákū makū má de andunia gbẽ ūro nà. ¹⁷ Ní kunna gõ adona kū yápura gbānao. N yámè yápura pì ū. ¹⁸ Lákū n ma zí andunia gûn nà, len makū sõ ma ní zí andunia gûn le. ¹⁹ Mateni ma zída kpámma ní yái, de ògõ kun n gbẽnɔ ū yápura. ²⁰ Adi ke maten wé keíne ñdonlo, kū gbẽ kū oni ma náani ke ní yã yáinɔmè dɔ, ²¹ de ní píngi gõ kun mè dokõnɔ ū. Baa, lákū n kú ma gûn nà aküsõ má kú n gûn, mókõnɔ sõ gõ kú ó gûn le, de andunia le à sí mókõn mé n ma zí. ²² Gakuri kū n kpàman ma kpàamáma, de ògõ kun mè dokõnɔ lán ó bà. ²³ Má kú n gûn, aküsõ ní kú ma gûn, de ògõ kun mè dokõnɔ ū mám̄mam, de andunia gõ dɔ kū mókõn mé n ma zí, aküsõ ní yenyí lákū n yemai nà. ²⁴ Baa, gbẽ kū n kpàmanɔ, má ye ògõ kú gu kū má kún, de ò wé ke pla kū ma gakurio, gakuri kū n kpàma kū n yemai yái zaade andunia katénaro. ²⁵ Baa Mana, andunia n dɔro, ama má n dɔ, akū gbẽ díñon dɔ kū mókõn mé n ma zí. ²⁶ Ma tò ò n dɔ, manigõ tó ògõ n dɔ, de yenyí kū ní vĩ kúmao gõ kú ní gûn, de makū sõ màgõ kú ní gûn.

*Yesu kūnaa**(Mat 26:47-56, Maa 14:43-50, Luk 22:47-53)*

¹ Yesu yā pì onaa gbéra à bò kū a ìbanç, akū ò bikù Kidironu bara dire. Swadako kú gwe, akū à gèn kū a ìbanç. ² Yudasi bonkpède sõ à gu pì dñ, zaakū Yesu kū a ìbanç dìgō kakara gwe baala'i. ³ Akū Yudasi gèe gwe kū soza gà doo kū dogari kū sa'orikinç kū Farisinc ñ zïnc. Ò fitilanç kūna kū sètenc kū gôkëbôno. ⁴ Yesu yā kū ani a le dñ píñki, akū à bò à dàníle à ñ lá à pì: Dín áten wëtee? ⁵ Ò wèa ò pì: Yesu Nazerame. À plíne: Makûmè a ū. Yudasi bonkpède pì kú kûníwo. ⁶ Kū Yesu plíne, makûmè a ū, akū ò èra kpékpe, ò bò ò lète. ⁷ Yesu ñ lá dɔ: Dín áten wëtee? Akū ò pì: Yesu Nazerame. ⁸ Yesu wèrma dɔ à pì: Ma òáre kū makûmè a ū. Tó makû áten wëte, à tó gbë díkñanc tá. ⁹ À ò le de yā kū à ò yā le à papa yâime, kū à pì: Gbë kū n ñ kpámanç, ñ gbëke dí sâtero. ¹⁰ Simç Pita féneda lokona, akû à wôto à sa'oriki zôkôz zìrii lèo à a opla sâ zô flém. Zìrii pì tón Malaku. ¹¹ Akû Yesu pì Pitane: Ñ n féneda sôtô a sòn. Mani wétâmma toko kû ma De dîtemene í miroc?

¹² Akû sozanç kû ñ gbë zôkôo kû Yuda dogarinc Yesu kû ò a yì. ¹³ Akû ò gèe kâao Anasa kînaa gîa. Anasa bi Kayafa kû à de sa'oriki zôkô ū wë birea anzureemè. ¹⁴ Kayafa mé à lé dà Yuda gbânadençne yâ à pì: À mana gbë mèn do ga baadi gêne ûme.

*Pita ledikpana Yesui**(Mat 26:69-70, Maa 14:66-68, Luk 22:55-57)*

¹⁵ Simç Pita kû ìba pânde té Yesu kpë. Sa'oriki zôkô ìba pânde pì dñ, akû ìbaa pì té Yesui à gè

sa'oriki zɔkɔ̀ pì bε ɔnn, ¹⁶ ama Pita gò zεna gānulea. Akū ìba kū sa'oriki zɔkɔ̀ dɔ̀ plì gèe à yã ò nɔgbẽ kū àtēn zé pì dākpāne, akū à tò Pita gɛ̄. ¹⁷ Akū nɔgbẽ zédākpārii pì Pita là à pì: Gɔgbẽ plì ìbanɔ dokemē n ūroo? Pita wèa à pì: Makūro. ¹⁸ Zìrinɔ kū dogarinɔ tēn té kū ò lè kpákpa kū ìa kun yãi. Pita kú kūñwo gwe, àtēn té kpákpa se.

Sa'oriki yàlalana Yesua

(Mat 26:59-66, Maa 14:55-64, Luk 22:66-71)

¹⁹ Akū sa'oriki zɔkɔ̀ tēn Yesu lala a ìbanɔ yãi kū a yādannēnaao. ²⁰ Yesu wèa à pì: Ma yã ò baadinē gupuraa. Ma yã dàdañne aduakékpēnɔ gǔn kū Luda ɔnnwo, gu kū Yudanɔ dì kɔ̀ kakaran n píñki. Mádi yāke o asiri gǔnlo. ²¹ Bóyāi ntēni ma lalaa? N̄ ma yāmarinɔ la, ò yã kū ma òníne dɔ̀. ²² Kū Yesu yã ò le, dogari kū ò kú gwenɔ do a sān kè à pì: Òdi yã we sa'oriki zɔkɔ̀a lero. ²³ Yesu wèa à pì: Tó yã vānin ma ò, n̄ o ò ma. Tó yã manan ma ò sɔ̄, bóyāin n ma lee? ²⁴ Akū Anasa Yesu gbàrè sa'oriki zɔkɔ̀ Kayafa kīnaa yīna.

Pita εra à ledikpana Yesui dɔ̄

(Mat 26:71-75, Maa 14:69-72, Luk 22:58-62)

²⁵ Pita kpé ze gwe àtēn té kpákpa. Akū ò a là ò pì: A ìbanɔ dokemē n ūroo? Pita ledi kpà à pì: Makūmero. ²⁶ Sa'oriki zɔkɔ̀ zìrinɔ do bi gbẽ kū Pita à a sā gò danemē, akū à pì: Mádi á e leelē swadakoo gǔnloo? ²⁷ Akū Pita ledi kpà dɔ̄. Zaa gwe gò nɔ ko lé zù.

Pilati yàkpatékēna kū Yesuo

(Mat 27:1-2, 11-14, Maa 15:1-5, Luk 23:1-5)

28 Gudoo akū Yuda gbānadeno bò kū Yesuo Kayafa bεa, ò gεe kāao bùsu gbε zōkō bεa. Odi gε a ɔnnlo, de òsungō gbāsīro yāi, zaakū ò ye ò Vīnla dikpe kεmε. **29** Abire yāi Pilati bò à sù n kīnaa à pì: Yā kpaten á vī kū gbε plíoo? **30** Ò wèa ò pì: Tó yāvānikeriinlo, de ódi su ò a kpámmaro. **31** Akū Pilati pìñne: À a sé à gε yākpatε ke kāao á zīda dokaa. Akū gbānade pìnø pìnε: Ó gbēdēna zé vīro. **32** Abirekū kε de yā kū Yesu ò le à papa yāimε, kū à a ga yā taka ò. **33** Akū Pilati èra à gε ɔnn. À Yesu sisi, akū à a là à pì: Mɔkɔn Yudanø kína ū yá? **34** Yesu wèa à pì: Ntén o lε kū n zīdaoon yá, ke ò ma yā ònnemε? **35** Pilati pì: Yudan ma ū yá? N burinø kū n sa'orikinø mé ò n kpama. Bón n kεe? **36** Yesu pì: Ma kpata bi andunia díkīna pónlo. Tó ma kpata bi andunia díkīna pómε, de ma ibanø zīi kà de òsun ma kpá Yuda gbānadenøaro. Ma kpata bi andunia la pónlo. **37** Akū Pilati pìnε: Ase kíname n ū yá? Yesu wèa à pì: N ò a zéa kū kínan ma ū. Ò ma i, akū ma su andunia gūn yāpura sèedade ū. Gbε kū à de yāpura pó ū dì ma yā ma. **38** Pilati pì: Bón yāpura ūu?

Yādana Yesula

(Mat 27:15-31, Maa 15:6-20, Luk 23:13-25)

Kū à ò lε, à èra à bò à gεe Yuda gbānadenø kīnaa à pìñne: Mádi taari ke le gbε diaro. **39** Á futeokarayā vī kū madì purusunano doke gbarεáre Vīnla dikpe zī. Á ye mà Yudanø kína gbarεáren yá? **40** Akū ò wiki lè dɔ ò pì: Àkūmero, Barabamε! Baraba pì sɔ bi kpāni wédewεmε.

19

¹ Akū Pilati pì, ò Yesu kū ò a gbẽ kū flàao. ² Akū sozancò lè fùraa tâ ò kùne ò arukimba tēra dàne. ³ Òten nai dodo òten pi: Fɔɔ, Yudancò kína! Akū òteni a sãñ keke. ⁴ Pilati èra à bò dɔ, akū à pì gbènɔne: À gwa, maten booáre bàai la de à le à dɔ kū mádi yáke learo. ⁵ Yesu bò bàai, à lè fùraa pì kuna à arukimba wéde pì dana. Akū Pilati pìñne: Gõgbẽ pìn dí! ⁶ Kū sa'orikincò kū dogarincò a è, ò wiki lè ò pì: N a pá lía! N a pá lía! Akū Pilati pìñne: À a kū à pá lía á zïda, zaakū mádi taari ke learo. ⁷ Yuda gbänade pìñ wèa ò pì: Ó doka vĩ, akūssö doka pì pì séde à ga, kū à a zïda dítè Luda Né ū yäi.

⁸ Kū Pilati yã pìi mà, akū vĩna kékè à a kù. ⁹ À èra à gè kū Yesuo ḷnn dɔ, akū à a là à pì: N bo máa? Yesu dí wearo, ¹⁰ akū Pilati pìne: Ìni yã o kūmaoroo? N dɔ kū má n gbaréna iko vĩ, akūssö má n pana lía iko vĩroo? ¹¹ Yesu wèa à pì: N iko ke vĩ ma musuro, sé kū Luda kpàmma. Abire yäi gbẽ kū à ma kpamma durunna mé à zɔkɔ. ¹² Zaa gorɔ birea Pilati tén zé wète à a gbare, ama Yuda gbänadenç wiki lè ò pì: Tó n gbẽ pìi gbàre, Siza gbènnamɛ n ūro. Gbẽ kū à a zïda dítè kína ū ibereè sè kū Sizaomɛ. ¹³ Kū Pilati yã bire mà, à pì ò bo kū Yesuo bàai. Akū à vütè a tintia gu kū òdi pi gbè gusaran, kū Eberu yão ss, Gabata. ¹⁴ Vínla dikpè sorukezimɛ, ifántè kà mìdangura. Akū Pilati pì Yuda gbänade pìñne: Á kínan dí. ¹⁵ Akū òten wiki lé òten pi: N a dɛ. N a dɛ. N a pá lía. Pilati pìñne: Mani á kína pá lía yá? Sa'orikincò pì: Ó kína ke vĩro, Siza baasiro. ¹⁶ Akū Pilati Yesu kpàm'ma ò a pá lía. Akū ò a sè ò tà kääo.

Yesu pana lía

(Mat 27:32-44, Maa 15:21-32, Luk 23:26-43)

¹⁷ Yesu bò wëte gën à a zïda lígbändurukpana sena, à gëe gu kū òdi pi Mitokokia, kū Eberu yão sɔ Gögöta. ¹⁸ Gwen ò a pà lía kū gbénón pla pândeno, gbë do a ɔplai gbë do a ɔz ei, akū Yesu kú ñ dagura. ¹⁹ Pilati takada kë à nà Yesu lí pìia. Yã kū à këe pìn dí:

Yesu Nazera, Yudanɔ kína.

²⁰ Yudanɔ takada kū à këe pì kyó kë dasi, zaakū gu kū ò Yesu pà lían pìi zà kū wëteoro. Ò takada pìi kë kū Eberu yão kū Romudeno yão kū Giriki yâomé. ²¹ Akū Yuda sa'orikinɔ pì Pilatine: Ñsun kë ñ pi Yudanɔ kínaro, ama ñ kë kū àkū mé à pì Yudanɔ kíname a ū. ²² Pilati pì: Yã kū ma kënn ma kë. ²³ Kū sozanɔ Yesu pà lía ò làka, akū ò a pókasano sète ò kpàate leu siikɔ baadi mìia. Ò a utagyaba kū ò tâ nabinaa sari zaa musu ari zîte sè dɔ, ²⁴ akū ò pìkɔnɛ: Ósun uta pì kékékɔrero. Ò kâpa kpá de ògɔ dɔ gbë kū ani gɔnɛ. Ò kë le, de yã kū ò kë Luda yân le à papame, kū ò pì:

Ò ma pókasano kpàatɛkɔnɛ,
ò kâpaa kpà ma uta yãi.

Abire yâin sozanɔ kë le. ²⁵ Yesu da kū a da dakünao kū Kolopa nanɔ Mariamao kū Mariama Magadaleno kú lí kū ò Yesu pàaa sare. ²⁶ Kū Yesu a da è kū a iba kū à yeiio zëna kɔ sare, à pì a dane: Nɔgbë, n néñ di! ²⁷ Akū à pì ibaa pìnne: N dan di! Zaa zî birean ibaa pìi a sè à tâ kâao a bea.

Yesu ganaa

(Mat 27:45-56, Maa 15:33-41, Luk 23:44-49)

²⁸ Abire gbéra Yesu dō kū a píni pàpa. De yā kū à kēna Luda yān le à papa akū à pì: Ími tēni ma dε.
²⁹ Lo kú gwe, sèwē kpàkpā kán pana. Akū ò sako yàku wē pìi gǔn ò pè sèlia ò dò Yesunε a lēa. ³⁰ Kū à wē pìi mì à pì: Yā làka. Akū à a mìi pètε à a wèndii gbàrε.

Yesu zñna kū sário

³¹ Kámmabogorɔ sorukεzñme. Yuda gbānadēnɔn ye gènɔ gɔ lía ari kámmabogorɔ zñro, zaakū kámmabogorɔ zñ pì bi gɔrɔ zñkɔmε. Akū ò gèe ò wé kè Pilatia ò n̄ gbá é'ε ò n̄ kipa. ³² Akū sozanɔ gèe ò gbë káaku kū ò pà lía lèele kū Yesuo gbá é'ε kū a plade pó dɔ. ³³ Kū ò kà Yesu kñnaa, ò è à gñnake à gà kò, akū odi a gbá é'ero. ³⁴ Akū sozanɔ doke Yesu zò kū sário a gbàntereεa. Gwe gònɔ aru kū ío bòtε. ³⁵ Gbë kū à yā pìi è kū wéo mé a ò. A sèedakēna yāpura vñ, à dō kū yāpuran áten o, de ákɔnɔ sɔ à le à Yesu náani kε. ³⁶ Yā birenɔ kè de yā kū à kēna Luda yān díkñna papame, ò pì: Oni a wá ke éro. ³⁷ À kēna Luda yān dɔ ò pì: Oni gbë kū ò a zò gwa.

Yesu vñnaa

(Mat 27:57-61, Maa 15:42-47, Luk 23:50-56)

³⁸ Abire gbéra Yusufu Arimatea gèe à wé kè Pilatia, de à a gba zé à Yesu gèe kipa. Yesu ibaamε asiri gǔn, kū áten vñna ke Yuda gbānadēnɔne yái. Pilati wènε, akū à gèe à a gèe sè à tào. ³⁹ Nikodεmu kū à gèe Yesu kñnaa gwāani gèe se kū lí'ɔo yākatēna kū εzε kū àdi tó gè vāroo à kà kiloo baraakuri takabà. ⁴⁰ Akū ò Yesu gèe sè ò táaru bizanɔ fífia kū εzε pìo, lákū Yudanɔ dì gè kpe ta nà n̄ futεokarayā gǔn. ⁴¹ Kara kú gu kū ò Yesu pà líaa pìn. Gbèwεε kū

ò sò mira ũ dufu kú karaa pìi gũn, odi gbẽke dan zikiro. ⁴² Gwen ò Yesu wùtèn, kū à zà kūñworo, kū dō Yudanɔ kámmabogɔrɔ tèn ká yái.

20

Yesu vunaa

(Mat 28:1-8, Maa 16:1-8, Luk 24:1-12)

¹ Azumanenna zĩ gudɔo Mariama Magadaleni bò à gèe mira kïnaa, akū à lè gbè gona mira léa. ² Akū à bàa lè à gèe Simɔ Pita kïnaa kū ìba pànde kū Yesu yeii pìio à píñne: Ò Dikiri bò miran, ó dɔ̄ gu kū ò a dànlo. ³ Akū Pita kū ìba pànde pìio fùte à gèe mira kïnaa. ⁴ N̄ gbẽnɔn pla n̄ píñki tèn bàa lé leele, akū ìba pànde pìi bà nna de Pitala, à kà mira kïnaa káaku. ⁵ Kū à wé kpàten, akū à tåaru bizanɔ è katena, ama adi gẽ a gũnlo. ⁶ Kū Simɔ Pita kà a gbèra, akū à gẽ miran. À tåaru biza pìi è katena ⁷ kū biza kū ò fífí a mìliao. Biza pì pekeréna kū pɔ́le pínɔoro, à kokona ditèna adomé. ⁸ Akū ìba kū à kà mira kïnaa káaku pìi gẽ se. À è, akū à sì. ⁹ Ari tera odi yã kū à këna Luda yän dòrɔ dɔ́ro kū ò pì, ani fute bona gan. ¹⁰ Akū ìba gbẽnɔn pla pínɔ èra ò tà be.

Yesu bo à suna Mariama Magadalene

(Mat 28:9-10, Maa 16:9-11)

¹¹ Mariama zëna mira léa, àtèn ñɔ dɔ. Lákū àtèn ñɔ dɔ nà lε, akū à wé kpàte miran. ¹² Akū à malaika gbẽnɔn planɔ è vutèna gu kū ò Yesu gèe wùtèn yâaa. A do kú a mì kpa, a do sɔ̄ gbá kpa. Ò uta pura dana. ¹³ Akū ò a là ò pì: Nɔgbẽ, bó mé à n le ntèn ñɔ dɔ? À wèrnma à pì: Ò ma Dikiri sè ò tà kääomé, má dɔ̄ gu kū ò a wùtènlo. ¹⁴ Kū à ò lε, akū à lítè à Yesu

è zëna, ama adi dõ kũ Yesunlo. ¹⁵ Yesu a là à pì: Nɔgbẽ, bó yã mé à tò ntën ðò? Dín ntën wëtëe? Mariama ten da karademë, akũ à pìne: Mare, tó mɔkɔn mé n a sè n bo kääao, ñ omene gu kũ n a wùten de mà gé mà a sé. ¹⁶ Yesu pìne: Mariama! Akũ à are dà à pìne kũ Eberu yão: Rabi! Tá pìi pì Danneri. ¹⁷ Yesu pìne: Ñsun o namaro, mádi tá ma De kïnaa kòro. Ñ gé ñ o ma gbëñone maten tá ma De kũ n Deo kïnaa, ma Luda kũ n Ludao kïnaa. ¹⁸ Akũ Mariama Magadaleni gëe à a baaruu kpà a ïbanøne à pì: Ma Dikiri è. Akũ à yã kũ à òneee bàbañne.

*Yesu bo à suna a ïbanøne
(Mat 28:16-20, Maa 16:9-18, Luk 24:36-49)*

¹⁹ Azumanenna birea ɔkɔsi a ïbanø kakarana kpén, ò gbà tåtańle ò mònë kâ, kũ òten vïna ke Yuda gbânadenøne yäi. Akũ Yesu sù à zè ñ té à pìñne: Àgɔ kun aafia! ²⁰ Kũ à ò le, akũ à a ɔnɔ mònëne kũ a gbântereeo. Kũ ïbaa pìno Dikiri è, ñ pɔ kë nna manamana. ²¹ Yesu èra à pìñne: Àgɔ kun aafia! Lákũ ma De ma zí nà, len mateni á zí le. ²² Kũ à ò le, akũ à ïa vùmìma kũ léo à pì: À Luda Nini sí. ²³ Gbë kũ a ñ kë kũ n durunnano, à këmman gwe. Gbë kũ ádi ñ kënero sõ, ani këmmaro.

Yesu kù Tomasio

²⁴ Gɔrɔ kũ Yesu sù, Tomasi, a ïba gbëñon kuri aweeplanø doke kũ òdi pìne Sìka kú kũñworo. ²⁵ Akũ a ïba kparanø pìne: O Dikiri è. Akũ à pìñne: Tó mádi koosa gbè e a ɔnɔ gûn ma ɔne pènlo, akûsõ mádi ɔ zõ a gbânterènlo, mani síro. ²⁶ A gɔrɔ làa a ïbanøn kú kpén ðò, Tomasi kú kũñwo sà. Ò gbà tåtańle ò mònë kâ, akũ Yesu sù à zè ñ té à pì: Àgɔ kun aafia!

²⁷ Akū à pì Tomasinε: Ñ n ḡne pé ma ḡ gūn la ñ gwa, ñ n ḡ zō ma gbànterεea. Ñsun sika ke doro. Ñ ma náani ke. ²⁸ Tomasi wèa à pì: Ma Dikiri, ma Luda. ²⁹ Yesu pìne: Kū n ma e yāin n ma náani kē. Arubarikadenɔn gbē kū ò ma náani kē ma enaa sarinɔ ū.

³⁰ Yesu daboyā pāndenɔ kē dasi a ibanɔ wé wára kū odi kē takada dí gūnlo. ³¹ Ama ò adikñanɔ kē de à le à Yesu sí Luda Né Arumasihu ū à wèndi le a náanikεnaa gūn yāime.

21

Yesu bo à suna a ibanɔnε sèbe léa

¹ Abire gbéra Yesu èra à a zīda mò a ibanɔnε dɔ Tiberia sèbe léa. Lán dí bàn à a zīda mòñne. ² Simɔ Pita kú léele kū Tomasi kū òdi pine Sìkao kū Natanaeli kū à bò Kana, Galili bùsuuo kū Zebedi nénɔ kū Yesu iba gbēnɔn pla pāndenɔ. ³ Simɔ Pita pìne: Maten gé kpò wètemε. Akū ò pìne: Ókɔnɔ se óni gé kūnwo. Akū ò gèe ò gè gó'ite gūn, ama odi póke kū gwāani birearo. ⁴ Kū gu ten su dɔ, Yesu zena bara, ama a ibanɔ dí dɔ kū àkūmεro. ⁵ Akū à lé zùnyí à pì: Gbēnɔ, ádi póke le a kùroo? Ò pì: Oi! ⁶ Akū à pìne: À birigi zu gó ɔplai áni pó kū. Kū ò zù, ò kpò kù dasidasi ò fù sena. ⁷ Akū iba kū Yesu yeii pìi pì Simɔ Pitane: Dikirime. Pita uta danaro. Kū à mà ò pì Dikirime, akū à a uta sè à dà à kùsi ía. ⁸ Iba kparanɔ ten birigi gátε pana kū kpò òten suo kū góo, zaakū ò zà kū baraoro, à de mita basɔro takalaro. ⁹ Kū ò bikù bara, ò burodii è katena gwe kū kpò kpakpana téa. ¹⁰ Yesu pìne: À mó kū kpò

kū a kū terao keno. **11** Akū Simo Pita gè gó gũn à birigi gâté à bikùo bara. À pana kū kpò gbènténò mèn basuppla akuri awee'aakõ. Bee kū à dasi le, tâaru pì dí këro. **12** Yesu pînne: À mó à pó ble. A ìba ke dí fô à lé bò à a là dín a ūro, zaakū ò dô kû Dikirimè. **13** Yesu gèe à burodii sè à kpàm'ma. Len à kè le kû kpò'o dô. **14** Yesu a zîda mõna a ibanõne gèn aakõden gwe a vuna gan gbëra.

Yesu ku Pitaro

15 Kû ò pó blè ò làka, Yesu Simo Pita là à pì: Yuhana né Simo, ní yemai de gbë díno la yá? À wèa à pì: Ee Dikiri, ní dô kû má yenyí. Yesu pînne: N poble kpá ma sâne bòrõnõa. **16** A gèn plade Yesu èra à a là dô à pì: Yuhana né Simo, ní yemai yá? À wèa à pì: Ee Dikiri, ní dô kû má yenyí. Yesu pînne: N ma sâno dâmenè. **17** À a là a gèn aakõde à pì: Yuhana né Simo, ní yemai yá? Kû Yesu Pita là a gèn aakõde tó à yeai, a po yàka, akû à pînne: Dikiri, ní yã sînda pînki dô. N dô kû má yenyí. Yesu pînne: N poble kpá ma sânoa. **18** Yâpuran maten onne, kû n de kefenna ū, ndì pô da n zîda ñ gé gu kû n yein, ama tó n zî kû, ïni n ñono poro, gbë pânde ni danne à gé kûnwo gu kû n yeiron. **19** Kû Yesu ò le, Pita ga kû ani Luda tó bon à téa. Abire gbëra Yesu pînne: N témai.

Yesu ku ìba kû Yesu yeiio

20 Pita lité à ìba kû Yesu yeiio pì è tényí. Gbë pì mé à nà Dikirii gôrò kû òtèn pó ble, à a là gbë kû ani a kpâm'mai. **21** Kû Pita a è, à pì Yesune: Dikiri, gbë dí sô bi? **22** Yesu pînne: Tó má ye àgô kû wèndiio ari màgô gé su, a yã n le máa? Ngô témai dé. **23** Akû yã pì

fàkõa Yesudenõ té kũ ìbaa pì ni garo. Ama Yesu dí onε kũ ani ganlo. À pì, tó á ye àgõ kun ari àgõ gé su, a yã a le mámee?

²⁴ Ìbaa pì mé à yã díñø sèeda kè. Àkũ mé à takada dí kè, akü ó dõ kũ a sèedakëna náani vĩ.

Mìdenaa

²⁵ Yesu yã pãndenõ kè dasidasi dɔ. Tó ò kè takada gûn dodo píñki, maten da andunia a zîdanε ni fɔ à takada kũ ò kèe pìñø síro.

**Luda yā takada kū Bisā yāo
Portions of the Holy Bible in the Busa language of
Nigeria**

copyright © 2005 SIM International

Language: Bisā (Busa)

Translation by: SIM

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-10-10

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

8631d380-7d17-5581-abf9-174814e8ccc3